

6
M
B
E
R

ROMAAN

No

14

Kujur professor **Amandus Adamson**,
† 26. 6. 29.

SP
7592

KIRJASTUS-OSAÜHISUS "ARENG"
TALLINN, 1929. A. VIII. AASTAKÄIK

Hind 40 senti.

Mõistatus

Nr. 14 (176).

Kokkuseadnud: Harry Kängsepp.

Sõnade lahendused.

1. Kesk-Aasias elutsew rahwatõug.
2. Ameerikas kaswaw puu.
3. Maja maal.
4. Pakane.
5. Niisugune, selline.
6. Etendusering tsirkuses.
7. Hiigelkosk Ameerikas.
8. Kiltmaa Aasias.
9. Saar Eesti wetes.
10. Taim.

On wastused õieti leitud, siis saame lahendatud sõnadel, esimesi tähti ülalt alla lugedes, ühe eesti kirjaniku nime ja wiimseid tähti alt ülesse lugedes selle kirjaniku tuntuima teose.

Lahendus ilmub „Romaan“ nr. 17 (179).

Mõistatuse lahendus

Nr. 11 (173)

			37	26	41			
	36	25	32	39	30	17	42	
	33	38	29	16	27	40	45	
35	24	15	48	31	46	5	18	43
50	■	34	■	28	■	44	■	4
23	14	49	8	47	12	1	6	19
	51	22	13	10	7	20	3	
		9	52	21	2	11		

Alates nr. 1 saame ratsamehe kõnnaku abil järgmise Jakob Tamme laulu salmi:

Kiilin-kõlin.

Täis õiehiilgust aas on nüüd
ja igalpool on hõiskehüüd;
ilm wirwendab ja woogab.
Ma waatan kuulani aasa peal:
Kõik õhk on ainus hääl:
Ta heliseb ja hoogab.

Jakob Tamm.

Imestamisväärt odawasti, kergesti ja **puhtaks** pesete oma pesu pesupulbriga

LUMIWALG

ühes sellega pikendate ka pesu wastupidawust, samuti söögi- ja kööginõud ning mustad ja raswased käed saavad imestamisväärt kergesti puhtaks Nõudke igalpool.

Pealadu: Tallinn, Suur Pärnu maantee, nr. 48.

Romaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: Wilhelm Jensen: Karin. — Jack London: Nam-Bok. — Kui roosiõhk. — H. V. Patera: Wari. — Curt Krispien: Pääsmine. — Karl Murai: Testament. — Paul Rosenhayn: Naeratuse wesi. — Kurt Martin: Prokuröri tütar. — Zane Grey: Kõrbekuld. —

Nr. 14 (176)

Juuli 1929

VIII aastakäik.

Karin.

Saksa kirjniku Wilhelm Jenzeni romaan.

5

Gustaw Rosen aga nägi temas ikka enam ja enam oma ilusat ema, kes pärast isa surma felle sugulaste eest oli tagasi põgenenud Daanimaale. Temale näis, nagu oleks Karin olnud nagu temagi ori võõral maal; tema tahtis kaswada tema wabastajaks, et teda siit tagasi wiia ta päriskodumaale, ilusale, päikesepaistelisele, õitswale Daanimaale.

Jgatahes ei osanud nad enestele elu ilma üksteiseta enam kujutleda. Lõpmatu pika aja eest näis see neile olemat olnud, mil nad esimest korda olid käiskäes kaljudel roninud ja metsades hullunud; selle taga mälestusi enam ei olnud. Ja tõesti oli möödunud nii mõnigi aasta seitsaadi kui Gustaw Rosen oli Torpasse tulnud. Poisikestest oli saanud noormees, Karini piik neiu. Aga nende wahetord jäi endiseks. Mingisugust wõõrastust ei tulnud nende wahele, mingisugune neulik argus ei takistanud neid. Nagu ennegi käisid nad käiskäes. Nad ei pidanud üksteist mitte wemaks ja õeks, waid Karin ütles nagu ennegi „kui ma sinu naine olen, Gustaw;“ ainult sõna „kui ma suureks saan“ jättis ta nüüd ütlemata, sest ta oli juba suureks saanud. Aga nende olek oli endine; mangufeltulistest olid saanud armastajad, ilma et nad seda ise teadsid.

Wana armastus oli see, ainult uues kewaderiuetuses; nägematult põimis nende ümber kewade oma õisi, mille lõhna nad järe-

filmil sisse hingasid, ilma aimamata, kust see tuli.

Siis äkki tuli taip.

Gustaw Rosen oli saanud kahetateistkümne aastaseks ja seega täisealiseks. Ta pidi üle lahe sõitma Seelandi oma mõisate walitsust enese kätte wõtma.

Õnnene lahkumine oli see, ja mõte temale purustas reisi eelõhtul unenäolise loori, mis neid nii kaua ümbritsenud. Gustaw tundis, et ta minna ei wõi, ilma et õigust saaks tagasi tulla, ja Karin nuttis.

Jgati Stenbocki majas ustus Gustaw Rosenit tundwat, ja keegi, isegi Karin ei tunnud teda. Wõib olla ainult üks — Brita Stenbock, ja tema keelbus oma nõusolekut andmast, kui Gustaw isalt awalikult Karini kätt palus. Ta pidi järele andma, kuna Stenbock kindlasti oma tahte täitmist nõudis, „las lapsed ka nüüd teewad, mis tahawad,“ sest et ta, nagu eespool wõeldud, nende armastust oli hõlbustanud. Nüüd katsus Brita wähemalt Gustawi reisi Daanimaale nurja ajada, aga siingi leidis ta oma mehe poolt kindlat wastupanu.

Stenbock armas, see lahkumine olla mitte üksi soowitaw, waid neile ka tarwilik, et nad elu ka ilma üksteiseta tundma õpiksid. Lahkumine pidi olema lähike ja õnn isa luba üle suur

Widulikult peeti kihlused wanarootsi kombe järele. Rootsi aadel oli Torpa lossi kogunud;

Emil Fahle,

A. S. Põhja Paberi ja Puupappi vabrikute peadirektor, suri 24. VI. 29. Berliinis südamerahandusesse 54 a. vanaduses.

peefter käis fogu õõ ringi ja nii mõnigi waimustatud terwituskõne ilmutas armastust Rootsi ja wiha Daani vastu. „Nii ja wein ajasid Roseni palawaks; ta ei teadnud hommikul enam, mis ta oli kõnelemb, waid mäletas ainult, et kõit olid ta kätt pigistamud, et Karin nägu oli rõõmus säranud ja isegi Brita Stenbocki külm nägu temale vastu naeratanud.

Käsitäes, nagu tuhakkorda enne, läksid kihlatud järgmisel päeval Trollhätta äärde. Nende sammud jäid aeglasemaks, mida lähemale nad mühisewale kofele jõudsid; nende taga juhtis üks sulane noore mehe hobust.

„Mul on, nagu peaksime lahtuma oma noorusest,“ ütles Karin ja wõitles pifaratega.

Gustaw naeratas.

„Me olime jõledad lapsed, ja nüüd lahtume jõledusest —“

„Alga õnnelikud lapsed,“ ütles Karin tasa. Gustaw Rosen waatas unistades oma ümber.

„Kõit on samasugune, nagu ta on olnud meie elu algusest saadik, ja minu süda põksub samuti kui siis, mil ja minu oma lapseläe kõrwal sita saatsid. Kuivalju aastaid oleme siin istunud, ilma et oleksime aru saanud oma ju-

damete põksumisest. Me armasime üksteist tundmat nagu iseendid, nagu oma salajamaid mõtteid, mis meile salajased ei olnud, ja ometi peitus see saladus meis ja meie ei aimanud seda. Kas on see wiimane saladus, Karin?“

Karin noogutas niiskeil filmil pead; noormees pigistas ta kõwasti oma rinnale ja suudles ta huuli.

„Trollhätta on meie kolmas lepinglane; tema on meie kõige wanem sõber. Tema juures tahame üksteist jälle kohata, kui ma tagasi tulen. Tõota mulle ieda; ma saadan sulle teate ette.“

Ta oli sadulasse karanud ja Karin andis temale wiimast forda kätt.

„Tule millal sa tahad,“ ütles ta, „mina ootan sind Trollhätta ääres. Si — ära tule mitte, mil sa tahad, waid tule, kui tunned, et minu süda lahuselekut enam ei jaksu kanda; mõtle, et ta loeb Trollhätta tilku ja et iga ta tilk on Karinile igawik.“ — —

See oli ifelaadiline kokkujuhutumine, et samal laewal, mis Roseni Göteborgist Kopenhagenisse wiis, asus Gustaw Erikson, kes kui Daani kuningaga elu kindlustuseks wõetud pantwäng Stokholmist Daanimaaale wiidi. Tema oli Rosenilt kümme aastat wanem, ja tema mõtlifuehine nägu seisis Roseni unistawa näoga suurest wastolus. Tema oli nagu tormistaswanud puu muretuma lille kõrwal.

Ülesõitu takistas tuul, mis k. wenes tormiks. Hännastusega nägi Rosen, kuidas Gustaw Erikson hädaohu hetkel nagu wana wilunud merimees üles raadesse tormas ja enam kui ford oma elu hädaohtu andis, et laewa päästa. Poolehoid ja aukartus wahelbusid temas selle nooremehe wõimsa isiku vastu, kelle terawat pilku ta ei suutnud wälja karmatada, kui see mõne suure küsimuse puhul, mis kõigi põhjalaste meeli pingul hoidis, uuriwalt tema peale langes. Mingisuguse hinna eest ei oleks tal wõimalik olnud temaga rääkida Karinist ja oma armastust. Temale näis, et ennen Trollhätta mühisewad wood temast aru said, kui Gustaw Waasa läbitungiwad filmad ja lõikaw naer.

Minult ühes asjas effis Gustaw Waasa samuti kui kogemusteta Rosen. Temagi uskus, et wõib juba mõne nädala pärast Rootsimaaale tagasi tulla, niipea kui rahulabirääkimised Stokholmis eesmärgi saawutanud.

Wiimastest oli Rosenil waewalt aimu. Mis oli neil, mis oli ürgwanal waenul Daani ja Rootsi wahel tegemist tema armastusega? Ta kuulis sellest alles Daani pinnale astudes, kui jõdurid ta kaaslase vastu wõtsid, wangistasid ja rahwa hõiskamise saatel ära wiijid. Alles nüüd üteldi temale, et tema juhustlik kaaslane olnud Rootsi kõige kardetawam mässaja ja et

Kujur prof. **Amandus Adamson**

suri 26. juunil s. a. Paldiskis südamerabandusse 73. a. vanaduses.

Prof. Amandus Adamson on sündinud 31. oktoobril 1855. aastal Paldiski lähedal laevakapteni pojana. Juba üsna varases koolilapseeas äratasid noore Adamsoni nikerdustööd üldist tähelepanu. Hiljem, peale õppimist kreiskoolis, pääsis A. Adamson Peterburi kunstideakademiasse, mille lõpetas 1878. aastal, saades suure hõbeauraha kaju eest „Ristija Johannes.“

1878. aastal asus A. Adamson tuntud Stieglitzi kunstikooli õpetajaks. Prof. A. Adamsoni rikkalikust kunsti loomingust nimetame: Laine, Nälg, Surev Hiatsint, „Russalka“ mälestussammas Nishni-Novgorodi näitusmessi jaoks, Kalevi-poeg ja Sarvik, Laine viimane ohe, Lurich, Sappho, Merehelinate kuulaja, Gladiato-rid, Muhu Kalamees ja vabadussõja mälestussammas Pärnus, Valgas, Rakveres, Narva-Jõesuus Koidula ausammas Pärnus j. n. e. 1907. aastal anti A. Adamsonile akadeemiku aunimi.

Kadunu maeti ta viimase soovi kohaselt Pärnu vabadussõjas langenute mälestussamba juure.

Kujur professor **Amandus Adamson** †.

See kuninga poolt jõe pehnuis olla teda Jüüti-maale saata, paras palk oleks temale olnud — pea maha! Ja seda ütlesid siin kõik, kuhu Rosen ial läks. Kõik kõnelesid eelolevast sõjast, mis Kalmari unioni warjupildi pidi teostama. Esimest korda seisis Rosen keset poliitilist liikumist.

Siin ei kahelnud keegi selles, et ta oli ihu ja hingega tõsine daanlane, nagu teda teisel pool merelähte igauks sama õigusega pidas tõsiseks rootslaselaks. Ja selle juure tuli veel, et ta siin midagi tähendas, mida ta seal polnud olnud. Ta nägi ennast siin äkki sellena, kes ta oli, rikas ja suurtsugu härra, kelle poolehoidu igauks katkus võita. Mehed waatasid temale ja naised mitte sugugi vähem.

Weri kõusis talle põskedesse; teififorda maldas teda tunne — teififugune küll kui lapsespõlmes ja mõib olla edewusest omale pärga saades, kuid wabandatav tema kahelkateifikümne aastase nooruse junres on, et Daanimaa tema kodumaa oli.

Uga kuigi see tunne teda armsasti ümbritses, minutitki ei kütkestanud ta teda. Ta mõt-

les iga tund Karinile; selle neiu pilt laenas mõlu kõigele, mis ta nägi; iga peekri põhjast, mis ta tühjendas, paistis talle vastu selgesti nähtawalt Karini magus nägu, mida raamisid Trollhätta üfifid mäed.

Ta ruttas Kopenhagenist Seelandi sisemaale oma mõisatesse. Palju oli seal waadata, näha, korraldada; ebaausjad teenijad olid seal aastate kaupa peremeest mänginud ja aruandmise päewaks meelega kõik segi ajanud. Hoolimata tema unistustele anduwast loomust ja noorusest oli Gustaw Rosen mõistus teraw, ja ta wihtas petust, mis temale igalt poolt läbi paistis.

Nõnda pikenes aeg, mida ta oma mõisates tahtis mööda saata, selleks, et seal põhjalikult kõik ümber muuta. Sealjuures püüdis ta oma mõisa kõige ilusamat kohta veel ilustada. Kõik, mida Karin armastas, pidi ta walmistama: wäikese oja juhtis ta kunstlikult süwendatud oja, nii et see järjult mäest alla kukkus ja Trollhätta kohisemist pidi meele tuletama. Wiimaks saabus wiimane päew, ja kõige kiirema hobuse turjal kihutas ta Kopenhagenisse tagasi.

Seal tabas teda nagu wälk teade, et lähe-

mal ajal algab sõda Rootsi vastu ja et kellelegi enam luba ei anta Daanimaalts lahutada.

Gustaw Rosen tahtis iga hinna eest sinna saada. Ta pööras mõjukate isikute poole luba-jaamisteks. Usjatult. Need kehtasid õlgu ja osustasid kuninga wahjule keelule, juure lisades, et tema katse, omawolitselt oma kawatjust teostada, ainult selle tagajärje mõib anda, et ta mõistab käest ära mõetakse, kui mitte enam.

Sellelepärast tegi ta selle katse.

Rootsi rand seisis õhtukullas nii lähedal, nii wiipawalt tema ees; tal oli, nagu kuuleks ta Trollhätta kohinat, nagu wiibiks teisel pool kaldal Karini sinised lappesilmad tema peal.

Ta mõttis suurte lubadustega ühe kaluri, kes ta õõsel oma paadiga pidi üle lahe wiima. Aga igatsetud kalda lähedal sattus ta ühe daani ristileja kätte ja wiidi wangistatult Kopenhagenisse tagasi. Teda kahtlustati salateadete wiimises Rootsil Daani sõjavarustuste suhtes ja ta peeti ilma ta nime küsimata nädalate kaupa kinni tumedas tornis, kus talle waewalt niipalju süüa anti, et ta ära ei surmud, kuni tal õnnelikul juhul korda läks palwekirja kuningale saata.

Weel samal päewal awanesid wangla riiwid; temalt paluti wiisakalt wabandusi, et teda eksi-

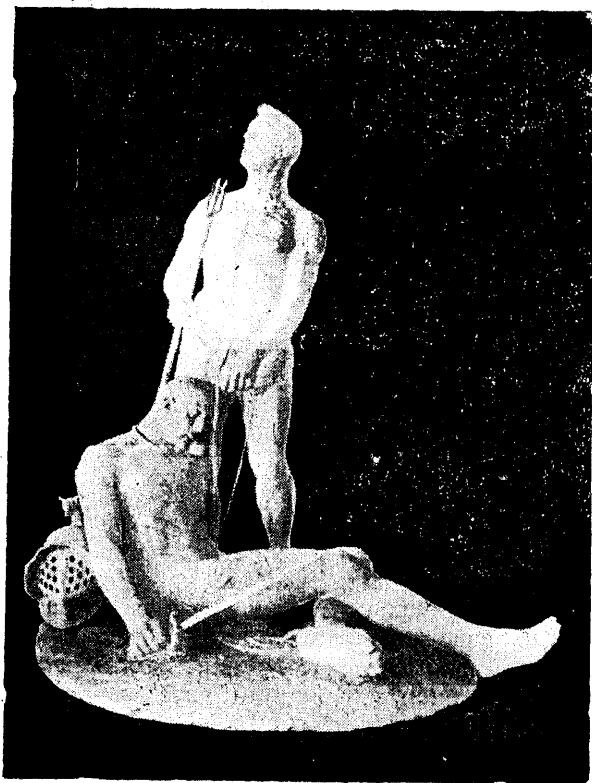
kombel kinni peetud, ja anti talle edasi kuninga käst, järgmisel päewal lossti ilmuda.

Daani kuningas Christiern Teine oli kõige wastolulifemaisi tunnetest läbistatud ja koosnew walitseja. Nooremehena ula elu elaw nagu waewalt mõni teine tema wanuses, armastas ta ilusat Amsterdami Dyweke, kelle ta Norra maawalitsejana Bergenis leidis, õrnasti ja ühtlasi nii ägedasti, et ta kõigi isa ähwarduste kiuste kõik karistused ära kandis, ilma et armsamast oleks loobunud. Tema iseloom oli wägiwaldne nagu mõne Hommikumaa walitseja iseloom. Mis temale vastu pani, seda piiras ta senti kawaluse ja wägiwallaga, kuni ta selle oli häwitunud. Ta wihkas aadelit nii Daanis kui Norras, sest et see ennast tema tahtmise järele piitsana ei lastnud paenutada. Kätematshuhimuline, salatige ja sünge, nagu harwa mõni kõige hirmsam, oli ta ühtlasi wahwa ja arukas. Kuna ta aadelit alandas, sest et see kodanikkude õigused jultumult jalgade alla tallas, hoidis wiimased teda. Nad kartsid teda enam kui armastasid; kuid nemadki arnutasid targasti, et parem on ühe wägiwaldse walitsuse alamad olla, kes neilt tuge otsis, kui paljude wägiwalda sallida, kes oma wahel kanged olid, aga kodanikkude kasust ei hoolinud. Ja selle juure tuli weel, et kui ta rahwa keskele läks, mida ta tihti tegi, siis keegi teine Daanimaal ennast ei näidanud armsamana, armastusewäärilifemana ja truusüdamlifemana kui Christiern Teine. Siis oli ta wali pilk ja wali nagu muutunud. Keegi ei osanud oma nagu nii ohjas hoida kui tema; keegi ei osanud oma mõtteid nii peita kui tema. Ta huuled naeratasid ühtfoodu, kas ta jõi mõne truü poolehoidja terwiseks, lastes selle juures kuldraha peekrisse kukkuda, wõi ulatas ta mõnele wägewale mehele weinipeekri, millesse ta oli wisanud surmawa kihwti.

Üks sibe aga sidus temaga kogu rahwast.

Kuningas Christiern oli daanlane pealaest jalatallani ja käis püsimatult Daanimaa ürgwana traditsiooni järele, ennast naabermaa Rootsi isandaks armates. Wäike saarterahwas jagas selles suhtes oma kuningaga waateid, et tema wõim kitsendatud ja ta ülenwalitsusele liig kitsad piirid pandud. Rootsimaa täielikuks allahetmiseks tõmbas ta need lipu alla, kes muidu kuningat kõige enam kartsid ja wihkasid.

Warsti pärast troonile saamist oli Christiern abiellunud Saksa keisri Karl Wiienda õega, Hispaania Njabellega, aga tema südamme üle walitses nii enne kui pärast ilus Dyweke, kes kuningaga seadusliku abifaasa pilkses elas kuningaga lossti tiibas, tema poliitika üle ta armukehe ema, endine kõrtsinaine Bergenis, ja tema salatige pihtisa — endine habemeajaja Slaghöf. Wi-

Professor A. Adamson — Gladiaatorid.

masjed peaaasjalikult olidki need, kes teda ifka jälle ostasid kihutada aadeki wastu farme abinõusid tarwitusele wõtma. Nad olid ta saatuse õnnetustähed; tema elutäht aga kõigest hoolimata oli kummaline hollandlanna, ilus Ams-terdami „tuwike“. Tema ei tunnud kadedust ja ei ihanud walitseda, tema ei armastanud kuningat, tema armastas oma armukest ja katfus teda tassa ja targu ta hukutawate nõuandjate mõju alt wabastada, kellega teda ta ema kawalusega ümbritses. Kui see tark ja õrn tuwike oles kauemini elanud, Stokholmi werepulum oles arwatawasti tulemata jäänud.

Aga Dyweke suri. Weel tänapäew pole kindlasti teada, kas ta tapeti, wõi suri ta loomulikku surma. Rahwas, kes teda oli armastanud, süüdistas aadelit tema kihwtitamisest, ja Christiern, Dyweke surma pärast kui meeletu, wõttis selle süüdistuse meeleldi omaks. Kõige raskem kahtlus lasus Kopenhageni lossipealikul Dorben Drel. Tema wangistati ja tunnistas piinapingil, et tema Dywekest juba enne kuningat armastanud. Wihastwärisedes lastis Christiern ta pea maha raiuda ja laiba siis ära põletada; tuha olla ta ise oma käega tuulde puistanud.

Siis hakkas ta aadelit weriselt taga kiusama, kellele iial ta kahtlus langes, et see wõis Dyweke surmas kaasüüdlane olla. Gulk päid langes kirwe alla; wana Sigbrit ostas ifka jälle ta wihalõket põlewana hoida. Wiimaks hakkas ifegi rahwas sellise tapatöö üle nurisema ning juhtis kuninga wiha üle lahe Rootsimaa ja tema suurte meeste peale. Stokholmi werepulum oli juba ammu ette kawatsatud, enne kui ta täide saadeti.

Kummaline, aga kaks nii ifeloomult kui mõtteilt lahkuminewat meest kohtasid üksteist samas mõttes: Christiern Teine ja Gustaw Grifson. Gfinene otustas aadelit häwitada, et saaks Rootsimaa alla heita; teine, nii wäga kui ta daani türanni werist jultumust wihkas, sai aru, et tema ifamaa palawasti igatsitud rippumatus ainult siis võimalik oli, kuita rootsi aadelisoo wõimu murdis, sest et see igauht, kes Rootsimaad kawatses suureks teha, tagasi hoidis ja temaga ife wõitluse astus. Gustaw Wasa teadis, et aadeli tapmine Stokholmis mitte ainult märguanne, waid ta tingimus oli, kui Rootsit Daani walitsuse alt waja oli wabastada.

Christiern Teine aga oli Dyweke surmast saadik tufane, halastamatum ja süngem kui iial enne. Tema hea täht oli kustunud; ühikult haibus ta oma lossis päewawalgust kartwaid, surmawaid, kaugele ettenägewaid kawatsusi.

Nii saabus tema kätte Gustaw Roseni palwe teda wangist wabastada. Kuningas Christiernil oli mõnigi suure riigimehe omadus; ta tundis iga

Prof. A. Adamson — Laine wilmane ohe.

oma tähtsama alama oluforda täpselt ja ostas walgutiirusel ära näha, mis temale kasulik oli. Urmulikult julgustas ta noortmeest enesele ta lühikest elulugu jutustama ja kuulas noormehe juttu wõitwa ilmega; ta naeratas wõlupalt, kui see temale Karin Stenbocki iludust kirjeldas.

Weel enne kui Rosen lõpetas, oli kuningale tema ifeloomu lahkheli teada ja oli talle selge see wäärtus, mis ta sellest oma kawatsustele wõis wõita. Ta keeldus temale Rootsimaaale minekuks luba andmast, aga jättis ta wäga armulikult Jumalaga.

Juba mõne nädala pärast lubas ta tema ife üle lahe wiia ja andis talle oma kuningliku sõna, et kui Brita Stenbock mõõdunud aega peaks tema kahjuks kasutama, siis tema ife selle eest hoolt kannab, et Rosen tema tütreka abi-

ellub. Selle kõne ajal mälgatasid Christierni filmad süngelt, siis saatis ta nooremehe ise saali juure, andis talle inestawa teenijaskonna nähes kätt ja lahkus temast lahke sõnaga.

Kuna Gustaw Rosen oli alles üheksateistkümne aastane ja kuna ta oli üles kaswanud Brita Stenbocki walju käe all, mis ime siis, et ta oli wõlutud sellest tumist, mis ta oli meetnud Daani kuningas juures. Tema oli pehme ja kallimeelse meelega mees ja soowis kõigile ühesuguseid õigusi — kas ei soowinud seda kuningaaski? Christierni sünged kättematjalu lood olid sündinud enne tema aega; waewalt oli ta neist kuulnud, ja üldine wainimustus sõja wastu Rootsiiga kustutas need rahwa mäluft. Minult warjuna

Christiern oma sõjawäega teele. Gustaw Rosenile anti käft igaks juhaks walmis olla. Tema ei oleks iial oma isade maa wastu relwa tarwitamud, ja ainu sõnagagi ei annud kawal kuningas mõista, et ta seda teeks. Minult laagris hoidis ta tema kinni, kus talle kõige suuremat austust näidati. Ometi märkas noormees ka, et teda seal hoolega walwati ja igasugune põgenemisekatse juba ette luhtumisele oli määratud. Osawõtmatault, ilmaaegu oma leekiwa kärsitusega wõideldes, läks ta sõjawäega kaasa. Ta oli wäriise Bogesundi lahingu tuunistaja, kus mapper Sten Sture langes ja Rootsimaa Daani wõitja saagiks sai; aga temal ei olnud selle õnnetu päewa tähtsusest aimugi.

Alice Piik.

Meta Kelgo.

Marta Männik.

„Ääwalehe“ korraldatud iluduswõistlusel tunnustati ilusamateks eesti raisteks wõistaja e hulgast: 1. miss Estonia — prl. Meta Kelgo, Tallinnast; 2. prl. Alice Piik, Narwast ja 3. Marta Männik, Rakwerest.

läbistas teda mõnikord mõte, et Karin rootslanna oli; kuid mis tähendas juhulik rahusewähe nende armastuse puhul? Sündimine oli teinud temagi rootslaselks ja müüd oli wana poisikefetunne talle tõendanud, et Daanimaa tema kodumaa oli. See pidi olema ka Karini kodumaa, niipea kui Karin seda nägi, nagu see oli olnud ilusa Dagmari, tema ema kodumaa. — Aga ühe asjaga, kõige raskemaga, pidi ta leppima.

Nädalad wenisid kuudeks, ja ainult ta unistused wõisid üle lennata kiisast weeribast, ja nii wõimatu kui oli nendele ise järgneda, nii wähe oli tal Karini temale saata teadet ja teda oma eemalwiibimise pärast rahustada.

Siis wiimaks — wiimaks läks kuningas

Sama päewa õhtul leidis kuningas ta tummalt ja meeleheitlikult ühe puu najal nõjatamast ja kuuwalgusesse wahtimast. Christiernil olid raudriided seljas; kärsitult oli ta ise wõitluses otsuse saawutamud. Süngelt-pilkawalt patutas ta, selja tagant nooremehe juure astudes, uniastajale õlale ja ütles:

„Kui Trollhätta roos mind armastaks, weel sel tunnil paneksin ma hobusele sadula selga ja ratsutaksin tema juure, Gustaw Rosen. Terwita teda minult ja terwita ka Brita Stenbocki, tema ema. Kui ta wäimehega rahul ei ole, siis too ta nowembris minu pealinna Stokholmi, mina tean selleks abinõu. Sind ootan ma seal 1. nowembril. Kas said aru?“

(Järgneb).

Nam-Bof, waletaja.

Ameerika kirjanik Jack London.

2

„Ja suuri mehi ei ole?“

„Ei, mehed on harilikud nagu sina ja mina,“ vastas Nam-Bof. „Ma olin enesele kepi löiganud, et kergem oleks käia, ja kuna mul katsumus oli teile, wennad, kõik teada, mis ma nägin, siis lõikasin iga inimese jaoks, kes majas elas, ühe säpi kepisse. Ja sinna jäin ma hulgaks päewiks ning töötasin, ja palgaks andsid nad mulle raha — midagi, mida teie ei tunne, mis aga väga hea on.“

Ta peatas pist. Siis jatkas ta:

„Ja ühel päewal lahkusin ma sealt ja läksin kaugemale maale. Ja minnes kohtasin ma paljuid inimesi, ja ma lõikasin vähemad säpid, et kõik sinna peale mahuksid. Ja siis juhtusin kummalisele asjale. Maas minu ees seisis raualatt, nii paks kui minu käsivars, ja samu sellest kaugemal seisis teine raualatt —“

„Siis olid sa rikas mees,“ kinnitas Opee-Kwan, „sest raud on enam väärt kui kõik muu maailmas. Sellest oleks saanud palju nuge.“

„Jah, aga see polnud minu oma.“

„Sina olid ta leidnud, ja mis inimene leiab, selle võib ta omale hoida.“

„Ei, walged mehed olid ta sinna pannud. Ja pealegi olid need latid nii pikad, et ükski inimene neid ära viia ei oleks jaksanud — nii pikad, et neil otja polnudki, nii kaugemale kui silmad nägema ulatasid.“

„Nam-Bof, seda on väga palju rauda,“ hoiatas Opee-Kwan.

„Jah, seda oli raske us'uda, isegi kui ma seda ise oma silmadega nägin; aga ma ei võinud ju ise oma silmi maleks teha. Ja kui ma seda wahtisin, kuulsin ma . . .“

Ta pööras äkki külawanema poole.

„Opee-Kwan, sa oled kuulnud, kuidas merelõwi mõirgab. Mõtle enesele nüüd nii palju merelõwisi kui meres laineid on, ja mõtle, et kõik need merelõwid on saanud üheks ainsaks merelõwiks, ja kuidas see üks merelõwi mõirgaks, nõnda mõirgas see asi, mida mina kuulsin.“

Kalurite suust tulid walgud imetlushüüded, ja Opee-Kwani suu awanes ja jäi lahti.

„Ja kaugel nägin ma üht koletist, mis oli nii suur kui tuhat walaskala. Tal oli üks ainus silm ja ta sülitas suitsu wälja ja nobises hullupöorra waljusti. Mina hakkasin kartma ja jooksin nõtkuwail põlwil teed mööda lattide wahel. Aga see koletis lähenes tuule kiirusel ja ma

fargasin lattide wahelt wälja, kui ta palaw hingeaur mulle näkku löi . . .“

Opee-Kwan sai walitjuse oma suu üle jälle kätte.

„Ja — ja mis siis, oh Nam-Bof?“

„Siis jooksis ta latte mööda edasi ja ei teinud mulle midagi, ja kui ma jälle jalul jaksasin seista, polnud teda enam näha. Ja see oli seal maal üsna harilik asi. Isegi naised ja lapsed ei kardad teda. Ja mehed lajewad teda, seda koletist, enese eest töötada.“

„Nagu meie oma koeri lajeme töötada?“ küsis Koogah umbusklikult filmi pilgutades.

„Ja kuidas paljundawad nad endid, need — asjad?“ küsis Opee-Kwan.

„Nad ei paljundagi endid. Inimesed walmistawad neid väga osawasti rauast, toidawad neid kiwidega ja annawad wett juua. Kiwid muutuwad tuleks ja wesi auruks, ja wee aur ongi nende hingeõhk, mis nende sõormeist tuleb, ja —“

„Nii, nii, ah Nam-Bof,“ katkestas Opee-Kwan ta jutu. „Jutusta meie teistest inimestest. See wõistab meid, kuna me sellest aru ei saa.“

„Kas te sellest siis aru ei saa?“ küsis Nam-Bof meeletult.

„Ei, ei saa,“ wastasid mehed ja naised kurtet. „Ei suuda taibata.“

Nam-Bof mõtles keerulistele õmblusmasinatele ja masinatele, milles wõidi elawate inimeste pilte näha, ja masinatele, kust inimestehäälled wäljusid, ja teadis, et tema rahwas neist tial ei jaksanud aru saada.

„Kas tohin ma ütelda, et ma selle raudse koletisega läbi ma ratsutasin?“ küsis ta kibedalt.

Opee-Kwan tõstis käed ja pööras käeseljad umbusklikult wälja poole.

„Edasi. Ütle, mis ise tahad. Meie kuulame.“

„Jah, siis ratsutasin ma selle koletisega ja andsin selle eest raha —“

„Sa ütlesid ju, et teda kiwidega toibetakse.“

„Ja ma ütlesin ka, sina narr, et raha midagi on, millest teil aimugi pole. Nagu juda ütlesin, ratsutasin ma selle koletisega läbi maa ja läbi paljude küllade, kuni ma jõudsin suurde külla, mis seisis foolase merelähe kaldal. Ja majad tõstsid oma katused üles kuni taewa tähtede wahel, ja pilwed jõudsid neist mööda, ja iga pool oli palju suitsu. Ja käre küllas oli nagu mere mõirgamine tormi ajal, ja inimesi

„Noor hiiretuuletallaja“.

G. Seinmetz ig., Zell a Hboh.,
üleswõte loodusest Voigtländer-Avus-Kameraga.

oli niipalju, et ma oma kepi käest wiskasin ja enam ei mõtelnudki sinna särke löigata.“

„Oleksid mõinud säpid õige wäikesed teha,“ ütles Roogah etteheitwalt, „siis oleksid mõinud meile teateid tuua.“

Nam-Bof pööras wihastelt tema poole.

„Ja kui ma säpid ka üsna wäikesed oleksin teinud! Kuule, Roogah, sina konditaapijal kui ma säpid ka üsna wäikesed oleksin teinud, siis ei oleks ei see kepp ega ka kaskstümmend keppi — jah, isegi kõik kaldale uhutud pund siit külast kuni lähemani küalani neid enam jõudnud mahutada. Ja kui teid kõiki, naised ja lapsed kaasa arwatud, kaskstümmend korra nii palju oleks ja igaühel teist oleks kaskstümmend kätt ja igas käes nuga ja kepp, emeti ei jõuaks teie särke löigata iga inimese jaoks, keda mina nägin — nii palju oli neid, ja nii ruttu nad tulid ja läksid.“

„Nii palju inimesi ei wõi kogu maailmas olla,“ waidles Opee-Kwan pool uimastelt, sest ta meel ei jaksanud sellist armu mõista.

„Mis tead sina kogu maailmast ja sellest, kui suur ta on?“ küsis Nam-Bof.

„Aga nii palju inimesi ei wõi ju ühes kohas olla!“

„Kes ja oled, et wõid ütelda, mis wõib olla ja mis mitte ei wõi olla?“

„Igaüks wõib enesele ju ise ütelda, et nii palju inimesi ühes kohas ei wõi olla. Nende kamud täidaksid siis ju kogu mere, nii et seal enam kohta ei oleks. Ja nad wõiksid igapäew mere tühjendada kaladest ja ei saaks ometi küllaldaselt toitu.“

„Nii see näib,“ oli Nam-Bofi lõplik wastus. „Aga ometi oli asi nii. Nägin seda ise oma filmadega ja wiskasin kepi käest.“

Ta aegutas kõwasti ja tõusis.

„Olen kaugelt siia jõudnud. Päew on olnud pikk, ja mina olen wäsinud. Müüd tahan magada, ja homme räägime edasi asjadest, mida ma olen näinud.“

Bast-Wah-Wan kamberdas kartlikult lähemale, nimelt küll uhke, aga ka kartust tundes oma imeliku poja wastu, ja wiis ta oma igaloošse, kus ta tema oma rasmastesse, haisewastesse nahkadesse toppis. Mehed aga jäid tule ääre istume ja nõu pidama, sõinal üksteisega waieldes.

Möödus tund ja weel teine tund, ja Nam-Bof magas, kuna nõupidamine edasi kestis. Ohtupäike wajus loodesse, ja kell üksteiskümmend seisis ta peaaegu põhjas.

Siis lahkusid külawanem ja luumikerdaja nõukogust, läksid Nam-Boki juure ja äratasid ta.

Nam-Bof pilgutas filmi ja pööras teisele küljele, et edasi magada. Aga Opee-Kwan haaras ta käsiwarrest kinni ja raputas teda sõbralikult, aga kindlasti, kuni mees toibus.

„Tule, Nam-Bof, tõuse üles!“ kästis ta. „On aeg!“

„Kas jälle sõbma?“ hüüdis Nam-Bof. „Ei, mina pole näljane. Sööge teie edasi ja laske mind magada!“

„Sul on aeg minna!“ müristas Roogah.

Aga Opee-Kwan kõneles pehmemini:

„Sina olid minu bidarka-seltfiiline, kui me weel olime lapsed,“ ütles ta, „üheskoos õppisime jahti pidama hülgetele ja lõhesid püüdma. Ja sina tõmbasid mu tagasi ellu, Nam-Bof, kui meri minu üle kofku lõi ja mind alla kisti nuustade kaljude juure. Üheskoos me nälgisime ja kannatasime külma, üheskoos ronisime karusnaha alla ja magasime üksteise süles. Ja kõige selle pärast ja sõpruse pärast, mis ma sinu wastu tundsin, on mul kahju, et sa oled tagasi tulnud nii hirmsa waletajana. Meie ei saa asjadest, mis sa rääkisid, aru, ja meie pead käiwad ringi. Ja sellepärast saadame sinu siit ära,

et me pead jääksid selgeks ja kõwaks ja ei muutuks segaseks arusaamatute asjade pärast."

"Äsjad, millest ja räägid, on warjud," wõttis nüüd Koogah sõna. "Sa oled nad toonud warjude maailmasti, ja sa pead nad warjude maailma tagasi wiima. Sinu bidarka on walinis ja suguwõsa ootab. Me ei saa magada, enne kui sina siit oled läinud!"

Nam=Bof oli üllatatud, kuulas aga külawanema kõnet.

"Kui sa oled Nam=Bof," ütles Opee=Kwan, "siis oled sa hirmus ja wäga imelik waletaja; oled ja aga Nam=Bofi wari, siis räägid ja warjudest, ja see pole hea, et elawad inimesed neist midagi teawad. Suur küla, millest ja räägid, peab olema warjude küla. Seal lehwivad furnute hinged; sest furnuid on palju ja elawaid wähe. Surnud ei tule tagasi: Jial pole meel ükski surnu tagasi tulnud — peale jüü ja su imelikkude lugude. Pole hea, et surnud tagasi tulewad, ja kui meie seda lubafime, siis wõiks meid tabada suur õnnetus."

Nam=Bof tundis oma rahwast hästi ja teadis, et nõukogu otsus oli ümberlükkamatu. Sellepärast laskis ta enese saata kaldale, kus ta asetati bidarkasse ja temale aer kätte anti.

Üksik metshari kiskendas wäljas merel ja murdlained peksid laisalt ja õõnsalt rannaliwa. Lume hämarus haudus maa ja mere kohal ja wastu põhja hõogus nõrgalt ja tuhnik, mäsfituna weripumasesse uttu, päike. Rajakad lendasid madalalt. Mandrituul puhus terawasti ja külmal, ja mustad pilwefogud tagajänel ennuštasid paha ilma.

"Merelt ja tulid," laulis Opee=Kwan oraaf-

likult, "ja merele ja lähed. Nii on kõik korras ja seadus täidetud!"

Bast=Wah=Wan kumberdas wahuäärele ja hüüdis:

"Ma õnnistan sind, Nam=Bof, sest et sa minule mõtlejid."

Uga Koogah lükkas Nam=Bofi bidarka kaldalt eemale, kiskus Bast=Wah=Wani õlgabelt falli ja wiskas selle bidarkasse.

"Kikad ööd on külmad," ahastas Bast=Wah=Wan, "ja pakane hammustab wanu kotte."

"See asi on wari," wastas Koogah, "ja wariud ei suuda sind soojendada."

Nam=Bof tõusis, et ta häält maal kuulaks.

"O Bast=Wah=Wan, ema, kes sa minu sünnitasid!" hüüdis ta. "Kuule oma poja Nam=Bofi sõnu. Tema bidarkas on ruumi kaelele ja tema tahab sind heameelega kaasa wõtta. Sest ta reisirib siina, kus on palju traanti ja kalu. Sinna ei tule pakane, seal on elu mugaw ja raud teeb seal inimeste tööd. Kas tahad kaasa tulla, o Bast=Wah=Wan?"

Eit wiititas filmapilgu, kuna bidarka ruttu eemale heljus, ja tõstis siis oma hääle wärisewas distandis:

"Olen wana, Nam=Bof, ja pean warsti minema warjude juure. Uga ma ei tahaks minna, enne kui minu aeg on tulnud. Olen wana, Nam=Bof, ja kardan."

Mingifugune walgusekiir lehwis üle nõrgalt walgustatud mere ja heitis paadile ja wahule punakasuldsse läike.

Kalurid olid weit, ja kuulda polnud muud kui mandrituule oigamist ning madalalt leudawate kajakate karjumist. (Lõpp).

Kui roosiõhk.

Saksa keelest.

*Kui roosiõhk meid piirab waikseil tiitwul
ja maailm wait, kui näeks kaunist und;
kui kellahelin kustub õhtu wiitwul
ja walgusele tuleb surmatund:
siis nagu unes istume,
kõik mured kadund kaugele —
rind tuksub rinna najal . . .*

*Ei leida wõi sa õnne kaugel rajal,
ei rahulda sind elu lõõmaw lõõsk:
sa rahul ole waikse õnne najal,
mis sinu enda rinnas õitseb rõõsk.
See teretab siis igal aal
sind wõõrsil kui ka kodumaal
ja awab sulle taewa!*

Wari.

Brasillia kirjanik **H. V. Patera.**

Krahw Klaus Glanegg oli alles mõni päew tagasi kohale jõudnud, sellepärast silmitses ta ka suurema tähelepanuga teisi wõõraid, kes Bellevue-Palace hotelli terrassil teed jõid. Wäike, peenike marchese della Valla rääkis temaga mulisedes, ilma et krahw Klaus teda palju oleks tähele pannud. Tema pilgud lehwisid üle kollase kruusaga sillutatud pargiteede, mille ääres suured palmid seisid ja punased granaadiõied tumedate loorberilehtede wahelt wälja waatasid. Heledasse riietatud daamid jalutasid promenaadil, kust pilk kaugele päikese käes sirawale merele ulatas, kus kaluripaaside kirjud purjed nagu kõledad plekid sinisel weel kiirgasid.

Supelorkester mängis pikaldast tango, mille pooleldi kõrwalepuhutud kõlad üle terrassi kajasid. Igal pool naer ja westlemine kõigis keeltes. Dollariprintsessid ehitud kokottide kõrwal, seiklejad ja paksud hollandi farmerid asumaadelt, ehtsad ja waled suurwürstid ja aristokraadid, kenad „amerikagirlid“ suurte ümmarguste sarwprillidega ja punasekswärwitud suuga, blondid saksalannad ja punaste juustega inglannad läikiwwalgete hammastega — kõik nad woogasid kirjus wahelduses läbisegamini ja alati muutuwates piltides. See oli Riviera maailm.

Äkki pööras krahw Klaus tähelepanu wäikesele salgale, kes teistest pisut kaugemal laia päewawarju punast ja walget kirju markiisi alla oli istet wõtnud. Noor, peaaegu poisikeselikult sale da kehaga daam näis talle kuidagi wiisi tutaw olewat. Tema punased juuksed, mis ta mustade kulmukarwadega hästi näisid wastolus olewat, olid talle nagu tutawad. Neid ta tundis. Aga kust? Järsult katkestas ta oma kaaslaste sõnaderodu.

„Marchese, kes on see daam?“

Della Valla waatas ta pilgu suunas.

„Oh, la bella Signorina Dorothea! Kah jälle siin!“

Kiiresti tõusis ta:

„Tulge, krahw, mina tunnen neid daame, ema ja tüdarta, ja teen teid tutta-

waks; see on suure raudteemagnaadi Lyttertoni perekond.“

Kuna ta laudade wahelt läbi tungis, andis ta krahwile lühidalt seletust:

„Wiibiwad iga aasta siin, tänawu pisut hiljunud, suurepärane oma jahtlaew, miljoneid raske, palee wiendas avenues, suured mõisad Kanadas, kuuluwad New-Yorgi ülema saja hulka, wana iiri emigrandi perekond, sellest tütre punased juuksed.“

Siis olid nad daamide juures.

Della Valla esitles krahwi. Tütre kerge peanoogutus, pisut soojem tereutus wanemalt daamilt; härraid paluti istet wõtta.

Krahw Glanegg tõmbas oma korwistme miss Dorothy kõrwale. Ruttu saadi jutule. Mrs. Lytterton mainis oma tütre rasket haigust, mille tagajärjel nad hiljunud. Klaus märkas, kuidas nende sõnade juures peen werelaine Dorothy marmorwalgest nahast üle jooksis.

„Mul oli juba kord wõimalus Teid imetleda, miss.“

Dorothy pööras oma näo wiivitades tema poole, nagu ei oleks ta teadnud, kus rääkija istus; sügawalt mererohelised olid ta silmad ja opaliseeriw paiste kattis tasilmamunad nagu looriga. Klaus polnud sellist asja weel iial näinud.

„Nagu põhjatu mägijärw,“ pidi ta mõtlema. „See oli wiimasel regattal Cower'is.“

Kas oli see eksitus wõi tõsiasi, et neiu kehast seda kuuldes kerge wõpatus läbi käis? Pikkamisi, nagu mõõdetult tuli wastus:

„Wõimalik, see oli weel enne minu haigust! Teie sõitsite tookord kaasa?“

„Jah miss, „Mayfloweriga“, viscount Garrik Cornwalli jahtpaadiga.“

„Kas siis olite Teie see, kes uue rekordi üles seadis?“

Nüüd muutus jutt elawamaks. Dorothy jutustas, et ta warem purjespordi waimustatud pooldaja olnud, siis katkestas ta äkki oma jutu ja muutus jällegi kaugeks ning lähenematuks.

„See oli kõik enne minu haigestumist.“

Tõustes palus mrs. Lyttertont krahwi, neid kord nende suvilas külastada; igal reedel olla tema juures teeõhtu.

Waikides sammus Klaus läbi hämara pargi. Sealt väljudes wõttis della Valla ta käest kinni:

„Mehesõna, krahw! Ma nägin, millise mulje Dorothy Lyttertont Teile awaldas. Ärge hakake õhulossi jälgima, Teie saaksite õnnetuks. Rohkem ei wõi ega tohi ma Teile ütelda!“

Sel lahkumisel oli kibe kõrwalkõla, mis Klausist ei lahkunud, kui ta üksi toas wiibis. Milline rumalus, et itaallane tema helewusepidi rikkuma! Ja jälle nägi ta oma ees neid sügawtumedauid, looritud silmi, mis temale kunagi otsekohe otsa ei waadanud, waid alati näisid olewat pöördud kaugusse.

Kui Klaus murutõniselt tuli, nägi ta promenaadil miss Dorothy; neiu istus õitswatest oleandripõõsastest peaaegu warjatud pingil ja näis wahtiwat merele. Üleskerkiw rõõm woolas krahwi südamesse, kui ta teda nägi. Ta lähenes ja teretas. Ometi ei näidunud neiu teda esiti nägewat, sest ta pööras silmad teisele poole; kuuldes krahwi häält, ulatas ta temale oma käe otsides wastu. Krahw tõstis selle oma huultele, kuna talle weri meeleskohtadele kerkis, tundes neiu poisipea peent lõhna.

Dorothy palus teda istet wõtta. Klaus oli kodust teateid saanud ja neiu palwel kirjeldas ta temale oma kodumaad. Woogawaid wiljawälju, mustendawaid metsi, milles peitusid waiksed metsjärwed, mis eneses peegeldasid järske mägestikke. Iseäralik läige lehwis ta kandilisel näol, kirjeldades oma kodumaa kaunidust.

„Nõnda kihutada oma hobuse turjal, üle waadates oma põllust ja aasast ja metsast — see oa maailmas kõige ilusam, mis olla wõib.“

Ja edasi jutustas ta pikkadest sügisõhtutest, kui puulehed koltuwad ja hirsed rändawad, kui hall puuokstes kiirgab ja lumi jalgade all rudiseb; esimestest pehmetest kewadõhtutest, mil maapind aurab ja nepid hääliitsedes lendawad üle tiikide.

Klaus äigas käega üle otsaesise.

„Wabandage, miss Dorothy, kui ma waimustusse sattusin, aga kodumaa kenadus waldab meid tihti otse siin lõunas.“

„Noor hiirewju“.

G. Steinmetz ig., Zell a. Hbch.,
üleswõte loodusest Voigtländer-Avus-Kameraga.

Neiu raputas pead.

„Ma tänan Teid selle kirjelduse eest.“

Ta silmad olid pöördud merele ja Glaneggile näis, nagu oleks neiu wahatinud otseteed silmipimestawasse päikesesse; tasake si ütles neiu:

„Ainult kord seda kõik näha ja waadata tohtida!“

Ja jällegi peitus ta silmis see tarretus, mis nagu wana pärlmutter läikis. Nüüd haaras krahw Klaus ta maasripuwa, õrna käe.

„Miss Dorothy, Teie tahate tõesti seda kõik näha?“

Rõõm wärises ta hääles.

Neiu tõstis tõrjudes käe.

„Laske olla, krahw; see ei wõi kunagi olla!“ Ta raputas pead. „Palun, jätke mu nüüd üksi!“

Imestades jättis Klaus Jumalaga.

„Ärge olge minule selle palwe pärast pahane; ma ei wõi Teile lähemat seletust anda. Ma loodan, et Teid warsti jälle meil wõin teretada.“

Need sõnad helisesid Klausis järele. Ja ülewoolaw õnnetunne waldas ta jälle. Dorothy, wäike, armas Dorothy!

Kaks päewa hiljem oli krahw Klaus hommikul wara üles Cornichele ratsutanud ja traawis pikkamisi mööda seda imeilusat teed. Seal tuli talle suur Chrysleri auto wastu; pikkamisi sõitis auto mäe kõweraid teid mööda windawända alla. Auto tagaistmel istus seljatoele toetades miss Dorothy Lyttertton ja wahtis tarretult oma ette; ta nägu oli liikumatu. Rõõmu tundes teretas Klaus ja tahtis auto kõrwale ratsutada. Aga kiskus oma hobuse tagasi. Sammu kaugusel sõitis auto temast mööda ja neiu waatas temale otsekohe näkku; ta nägu oli tarretu ja liikumatu. Aga ainustki liigutust polnud ta näos, ei teretust, ei peanoogutust — ei midagil. Ta silmad wahtisid tühjusse, nagu oleks Klaus olnud õhk ja nagu ei oleks neiu teda näinudki.

Põletaw walu põles Klausis koju minnes; purunenud oli ta unelm õnnest! Ta oli olnud waid mänguks sellele dollarineule. Muidugi, mis olekski ta tähendanud raudteekuninga miljoniaraske pärija silmis! Meri, õied ta ümber, kõik paistsid talle äkki teatri näiteseintena. Ära siit, koju, kus lumi weel oli meetrikõrgune ja mets põhjatuule käes hoi-gas — ära siit! Unelm oli unistatud — lõpp — halali!

Kui ta ameeriklaste muinasjutulikult sisseseatud suwilasse teeõhtule tuli, et neid Jumalaga jätta, oli Dorothy ümbritsetud noortest omamaalastest. Ta puhkas walge jääkarunahaga kaetud diiwanil. Kui Klaus talle teretades lähenes, lehwis waikne naeratus ta tarretust näost üle.

Kui teed anti, leidis Klaus paraja silmapilgu mrs. Lytterttoni Jumalaga jätta; tema reisiwat weel samal õhtul koju.

Aiast kajasid noorte golfimängijate rõõmsad hääled. Dorothy ei wiibinud nende hulgas. Klaus läks teda otsima ja leidis ta ühe õitswa rhododendri põõsa peidust pingilt istumast.

„Miss Dorothy!“

Neiu wõpatus oma nime kuuldes. Klaus astus just tema ette, aga neiu pööras oma pea hoopis teisele poole, nagu ootaks ta tema tulekut sealt.

„Krahw Klaus?“

Neiu hääle kõlas küsiwalt.

„Tulen Jumalaga jätma.“

Lühidalt seletas ta, et tema kojuminek tarwilik olla.

„Millal Te reisite?“

Kas ei wärisenud neiu hääle seda küsides, wõi eksis ta?

„Weel täna õhtul.“

Küsides pööras neiu oma näo tema poole.

„Mispärast nii ruttu, krahw Klaus?“

Nüüd oli Klausil rahulikkus läinud.

„Mispärast, seda küsite Teie, miss Dorothy? Kas mäletate ennelõunat, mil ma Teiega koos olin ja Teile tohtisin jutustada oma kodumaast?“

Neiu noogutas.

„Siis julgesin ma uskuda, et ma Teile ehk olen enam kui kõik teised.“ Ta hääle kõlas kibedasti. „Kaks päewa hiljem ratsutasin ma Teie autost mööda, ja Teie, miss Dorothy, ei wõtnud minu teretustki wastu! Mispärast, küsin ma eneselt seitsaadik, mispärast?“

Neiu kobas ta käe järele, ta hääle wärises:

„Krahw Klaus, ma ei tahtnud Teile haiget teha. Teie küsite, mispärast ma Teile teretusele ei wastanud. Mina ei näinud Teid.“ Nüüd kõlas temagi hääle surutuna: „Äsi on nii, ma ei wõinud Teid näha, sest ma olen — pime!“

Kaks pisarat warglesid nende sõnade juures ta silmist, mille surnud läige oli täis põhjatumat sügawust. Sellest siis see opaliseeriw läige, sellest siis looritud pilk kaugusse!

Lõikaw walu hoowas Klausil rinnast läbi.

„Dorothy, wäike, armas Dorothy!“

Neiu ei tõrjunud ta suudlusi, millega Klaus ta kätt kattis.

„Ma tean, krahw Klaus, Teile ei tahtnud mulle walu teha. Enamik inimesi ei tea, mispärast ma nende arust näin olewat nii kiwine ja lähenematu.“

Nagu haawatud hirwe hädaheli kõlas see tunnistus. Ta oli oma pea kergesti Klausilalendõjatanud. Sõnatumalt suudles see ta lapsesuud.

„Dorothy, nüüd saab ju kõik jälle heaks!“

Ta tahtis jätkata, aga neiu katkestas ta kõne:

„Ei, Klaus, meie peame olema mõistlikud. Mina ei saa sinu põlde, sinu metsa, sinu kodumaa mägesid iial näha, ei saa iial näha maad, mida sina üle kõige armastad. Ei saa iial näha wana lossi, millest sa mulle jutustasid, tubasid, kus sa lapsena mängisid, sest mina elan igaweses warjus! Minu ümber walitseb öö, öö igawesti! Ja sellepärast ei wõi ma sinu kõrwal käia, kui heameelega ma seda ka tahaksin.“

„Dorothy!“

Kuid neiu katkestas jällegi ta palwe:

„Ei, Klaus, sel peab olema lõpp, see on jäänud unelmiks. Täna sa mind ehk ei mõista, ja see teeb sulle wõib olla sama suurt walu kui mulle, aga hiljem tänad sa mind, et ma sinust kaugele olen jäänud. Mina ei wõi olla iial see naine, keda sina wajad, kui heameelega see ka olla tahaksin. Sellepärast ela hästi, Klaus Glanegg Tänu sulle tundide eest, mil sa minu juures wiibisid ja mille rõõm mind kosutas. Ma tunnen sind ja ei ole sind ometi iial näinud; ma kuulen sinu häält ja ei tea ometi, milline see mees on, kes minuga räägib, sest ma olen pime!“

Kerge wärin oli ta hääles, kui ta nüüd käega Klausi pea järele kobas ja seda tasakesti silitas.

„Ela hästi, Klaus!“

Kui Klaus Glanegg kolm tundi hiljem rongi akna juures seisis, mis teda kaugele põhja wiis, siis teadis ta, et ilmas

Kakk (öökuul).

H. Fischer, Braunschweig,
pildistatud Voigtländer-Heliariga.

ei tohtinud olla mingisugust täit iludust ja täit õnne.

Naeratuse wesi.

Saksa kirjanik **Paul Rosenhayn.**

Gautama Buddha istus Gangese jõe ääres ja peestles päikese käes. Temale lähenes teed mööda noor kerjus, kes oli waene ja räbalates ning tusase näoga. Mees laskus Gautama Buddha ette põlwili ning ütles:

„Aita mind, isand!“

Gautama Buddha pani käe ta peale, waatas temale silma ja käskis:

„Naerata!“

Noormees ei saanud temast aru. Ta katsus küll naeratada, kuid see polnud

kellegi naeratus, ja kohe selle järele oli ta nagu sama tusane kui enne.

„Naerata!“ käskis Gautama Buddha.

Jälle katsus noor kerjus naeratada. Aga see ei õnnestunud. Ja Gautama Buddha ütles:

„Oota!“

Budda sammus alla Gangese kaldale ja kadus kaljukoopasse, mis püha on ja kuhu keegi peale tema ei tohi minna. Ta tuli tagasi ja tõi kaasa kruusi.

„Waata!“ ütles ta noorele kerjusele. „See siin on naeratuse wesi. Hoia seda hoolega, et sellest midagi ei kaoks. Igal hommikul tilguta sellest kolm tilka oma joogisse. Siis mine jõe äärde ja peegelda oma nägu tema woogudes. Siis näed, et su näojooned muutuvad pehmeks ja lahkeks, ja sa näed naeratus, mis nad wallutab. See naeratus teeb sinu isandaks. Naeratus on kõik. Kes naeratab, on wõitnud. Inimesed näewad ta nägu ja taipawad: see mees seisab elust kõrgemal. Nad hakkawad teda usaldama. Sest nemadki tahaksid heameelega naeratada, soowiwad seda temalt õppida. Nii saab temast kõigi inimeste sõber ja õpetaja; nad koguwad tema ümber, usaldawad teda ja teewad ta oma juhiks. Kuid see ei tohi olla naeratuse mask; see naeratus peab tulema südame sügawusest.“

Noormees kummardas ja jatkas oma teed kaheldes. Wara hommikul, juba enne karjaseid läks ta jõe äärde ja peegeldas oma nägu jõewoogudes. Aga ta nägu jäi tumedaks ja tusaseks nagu ennegi. Siis wõttis ta kolm tilka antud weest, kuid muudatust ta oma näol ei leidnud. Kurwalt kõmpis ta edasi ja keegi ei pannud teda tähele.

Teisel hommikul jõi ta ruttu Buddha wett ja rändas kartlikult ja kinniselt teed mööda edasi; pea täis kurbi, uskumatuid mõtteid. Mõned inimesed silmitsesid ja teretasid teda; sellega polnud ta harjunud ja hoidis neist ehmunult kõrwale.

Aga järgmisel hommikul, kolmandal päewal pärast kingi saamist, tundis ta kummalist ja rõõmsat rahu, nagu ta seda enam lapsest saadik polnud tunnud. Hämmastusega waatas ta kruusile; jälle wõttis ta kolm tilka, ja kui ta teed mööda põhjapoolle jõudis, naeratasid mehed temale wastu. Edasi minna tahtes kuulis ta, kuidas tema kiiret põgenemist kahetseti. Täidetud rindapigistawast aimdusest, läks ta jõe äärde. Selle selges peeglis aga nägi ta naeratawat, noort nägu, ja hämmastu-

sega taipas ta, et need olid tema oma näojooned, mida ta nägi.

Aga inimesed, kes temale wastu tulid, mõistsid, et ta oli nende sõber, ja nemadki soowisid saada tema sõpradeks. Nad palusid teda enestega söögilauda ning andsid talle ulualust. Kartlikult seletas ta neile, et ta waene on ja tasuda ei jõua; need aga raputasid rõõmsasti pead:

„Jutusta meile oma õnnelikust elust; meiegi tahaksime heameelega naerata-da nagu sina naerata!“

Ja mida kaugemale noormees rändas, seda suuremaks kaswas ta sõprade arv. Oli, nagu oleks ta elu muutunud kergemaks; kuhu ta ilmus, kus ta wiibis, muutus kõik kurbus õnnelikuks naeratuseks. Ja ühel päewel astus üks wana auwäärt mees tema ette ja palus:

„Ole meie juhatajal!“

Ja see oli, nagu seda Gautama Buddha oli ennustanud. Wiimaks tegid nad ta oma kuningaks. Kuulsaks kuningaks, kelle nimi oli Sudraka.

Aga kui naeratuse wesi hakkas otsa saama, siis kutsus kuningas maa kõige targema arsti enese juure.

„Muretse mulle uus kruusitais seda wett, Surya Navaiam!“

Arst waatles wett ja uuris seda. Ta waatas kuningale ja raputas pead. Siis lahutas ta naeratuse wee tema algosadeks, sest ta tundis kummalisi kunste. Ja ütles kuningale:

„See naeratuse wesi, kuningas Sudraka, pole muud kui selge, lihtne wesi!“

Nüüd märkas kuningas Gautama Buddha suurt tarkust. Tundis, et see oli olnud usk, usk selle wee inimjõusse, mis talle oli annud selle imejõu. Iialgi, seda taipas ta, ei oleks ta õppinud naeratama, kui ta ei oleks silmitsenud seda naeratuse wett. Ja iga päew tänas ta Gautama Buddha põlwili maas, et ta temale selle naeratuse oli kätte õpetanud. Wõitja naeratuse.

Pääsmine.

Saksa kirjanik **Curt Krispien.**

Bill oli sattunud huntide hulka. Need olid küll ainult rohulagendikuhundid, coyodid, ja need loomad pole mitte kallalekippumise himulised, kui jutt on elawatest inimestest, kuid sellegipärast, seal lamas ta nüüd nikastanud puusaga — sest ta oli hobuse seljast maha kukkunud — kusagil põhjapoolses Mehhi-kos ja silmitses, kuidas õhtu tuli.

Bill oli uskmatu, metsik cowboy, nagu neid veel leidub filmis ja Mehhi-kos. Sest Bill oli suur joodik, aga mitte paha iseloomuga.

Bill tõusis hoigades. Puus walutas hirmsasti. Ta kirus pisut, sai enesest wõidu ja lonkas oma hobuse juure. See lamas kõwera kaelaga. Ta oli joostes sattunud mingisugusele roopale ja kaela murdnud. Nüüd oli ta juba ammu surnud, waewaga wabastas Bill tema seljast sadula, kuna talle waiipasid waja oli, ja sõi hiljem oma õhtusöögi, mis koosnes leiwast ja härjalihast.

Lähedalolewailt künkaillt kajas lagendikuhuntide hulumine. Bill laskis rewolwrist mõne paugu, siis jäid nad wait. Seda kõwemaks muutusid Billis mõtted. Et ta puudumine õhtul awalikuks tuli, wõis arwata, ja et peremees teda teisel hommikul laskis otsida, oli enesestmõistetaw. Aga leidmine ei olnud kerge. Sest keegi ei wõinud teda siin ümbruses arwata. Sest ta oli ju läinud posti tooma. Ja keegi ei teadnud, et ta teel üht coyoti taga ajades oli sattunud nii kaugele lõunapoole.

Seal ta nüüd lamas ja unistas taewa poole wahtides. Umbes samad tähed, wõib olla just samad, waatasid nüüd ka Chicago peale alla. Kuiwähe ometi linnainimesed tähti tähele panewad! Ta mõtles ajale, mil ta veel oli olnud Palace-hotellis ja kaarte mänginud. Need istusid wist praegugi veel seal Martini baaris. Wõimalik, et ka Ray Rock nende hulgas wiibis. Ilus neiu, aga wäga nõudlik. „Muretu ja luksuslik elu,“ seda soovisid kõik need ilusad nukupead, kes moe kirjus narrikarusellis keerlesid.

Bill tahtis oma mõtteid mujale juh-

tida ja hakkas mingisugust laulu jorutama. Tuletas meele lustilikku aega hotellis ja see meeldis talle nõnda. Kõrged toonid pidi piristama saksofon, sügawad trompeet. Siis pidi järgnema bassiwiul ja sellega koos magusasti wilistama fleksaton, „this wonderful new instrument, which can be played by anyone with a musical ear.“

„Ting — tang — rumtamtum — didi . . .“ nii laulis ta waljusti pimedas.

Hundid hiilisid lähemale ja kuulasid. Bill nägi nende rohekaid silmi kord siin, kord seal wälkuwat ja naeris: Te kartlikud nuuskijad . . ., kuni talle meele tuli, et seal ümbruses mõnikord ka suured hallid hundid hulkusid. Sellepärast laskis ta rewolwriga kaks, kolm korda igas suunas ja hundid pelgusid. Siis mässis ta enese — kuigi suure waewaga — waibasse ja uinus peagi, ehk küll puus hirmsasti walutas.

Kui ta ärkas, paistis juba päike. Puus oli tal nii kange ja nii paistetatud, et seda waewalt suutis liigutada. Kuna ta nälga tundis, siis waatas ta oma tagawara järele ringi, aga hundid olid selle kallal käinud, ja, kuna nad kihwti kartsid, sellele mustust teinud, nii et seda enam tarwitada ei wõinud. Ainult wesi oli pudelisse alles jäänud. Bill jõi ja waatas meeleheitlikult üles taewa poole. Lähew hukatus oli päewawalgusel veel õudsem kui ööpimeduses.

Kui päew kõrgemale tõusis ja kangemini hakkas põletama, jõi Bill uuesti ja roomas suure waewaga ühe wiletsa pöõsa alla wilusse. Ta tundis enese olowat wäga nõrga ja tundis esimest korda elus koduigatsust. Igatsus wäikese küla järele kodumaal, Euroopas. See uus tunne paistis temale olowat nii wõõras ja walus ja ometi ka magus, nii et ta seda seletada katsus. Härdus inimeses, mida tihti pilgatakse, nii mõtles ta, on wõib olla wäärtuslikum kui tunnete intellektuaalne kaalumine. Teadwuseta headus, mis ennast tihti ilmutab muidu nii tähtsuseta inimeses, on ilu-

Kuulitõukaja.

E. Walterhöler, Braunschweig,
üleswõte Voigtländer-Heliariga.

sam ülitargast rongatarkusest, mis pole sügawus, waid on külm kogemus. Ja kui ta mõtted sinna jõudsid, siis tuli temale nii mõnigi asi meele, mida ta oleks wõinud teisiti teha wõi koguni tegemata jätta. Lein ja kahetsus haarasid ta oma pehmete käte wahele: ta tõstis käed wäsinult üles päikese poole ja ütles abitult:

„Ma pole ju enesega põrmugi rahul!“

Siis nägi ta taewas heledat täppi, mis ruttu kaswas, siis weel üht ja weel üht ja ikka enam. Tema lähedal kohisesid tiivad, seal, kus hobune lamas wõi see, mis wõivad temast weel olid järele jätanud.

„Ma suren siin jänusse, mu Jumal, ma suren siin jänusse!“

Seda ütles ta paar korda walusasti nagu laps, kes eksiteel on ja oma ema hüüab.

Hiljem kajasid eemal mõned paugud, ja lõpuks arwas ta kuulwat hobuste müdinat, aga ta oli juba nii nõrk, et ei jõudnud hüüda ega lasta . . .

Kui kolm ratsanikku, kes teda talust otsima tulnud ja keda raisakullid kohale kutsusid, kadunu leidsid, wõtsid nad oma kübarad peast, sest nad kuulsid teda tasakesi laulwat. See oli üks wõõrakeelne laul, millest nad aru ei saanud. Aga see kõlas kui palwe.

Testament.

Ungari kirjanik **Karl Murai.**

Mul oli hiljuti pealinna asja, ja et seda korraldada, sõitsin ma wiisteistkümme tundi rongiga, mis isegi iga wahiputka juures peatas. Selle pika ja igawa reisi puhul tuli mulle mõndagi meele ja ma mõtlesin ka oma kooliwendadele, kes kõik elus olid kauge-male jõudnud kui mina, maal asuwa postkontori juhataja. Aga kuigi ma nendele mõeldes pidin tunnistama, et ma nende reas wiimane olen, ometi ei tunnud ma kadedust. Mina ei kadestanud ei seda, kes kohtuesimeheks tšusnud, ega seda, kes kõrgele ametnikukohale jõudnud, nagu ma ei kadesta-

nud Joskatki, kes nüüd minister oli ja keda ekstsellentsiks kutsuti. Eriti teda ma ei kadestanud, sest tema oli minuga armastuse ja tõsise sõprusega ühendatud, kuna me kaheksa klassi üheskoos olime õppinud. Paremaid ja otsekohe- semaid kooliwendi kui meie on maailmas waewalt leidunud, ja mitte ükskord, ei, waid palju korda oleme üksteisele kinnitanud, et meie surmani sõpradeks jääme ja üksteist igas eluseisukorras tahame aidata.

Sestsaadik on juba palju aega möödunud ja meie ei ole üksteist selle aja jooksul ainustki korda kohanud. Joska

oli pealinna sattunud ja seal aste astmelt tõusnud, mina aga wirelesin provintsis nagu teisedki minusugused wäikesed inimesed. Muidugi lugesin ma ajalehti ja kuulsin siis ka, milline tõusutee mu sõbral olnud. Aeg ajalt, kui ta suure sammu edasi jõudis, soovisin ma temale kirjaga õnne, mis peale ta mulle alati tänuga wastas, kuigi wäga lühidalt. Mina aga ei hoolinud sellest lühidusest, teades, tal palju teha on ja ta paljudele kirjadele peab wastama. Tookord, kui ta ekstsellentsiks sai, wastas mulle tema asemel keegi teine, arwatawasti ta sekretär, sest kirjale oli ta ise waid oma allkirja andud.

Kuna ma pealinna poole sõitwas reisijaterongis istusin, tulid need asjad ja weel palju teisigi mulle meelde, ja ma otsustasin, kui aeg lubab, ka Joskat külastada. Koputan tema uksele wana armastuse ja sõprusega ja weedan seal wanast ajast juttu westes mõne tunnikese head tubakat suitsetades. Ma naeratasin wurrudesse, mõteldes, et minu tubakakott ääreni täis oli topitud head omakaswatatud tubakat, mis talle alati oli meeldinud ja mida ta linnast ühegi hinna eest ei wõinud saada. Ja weel millegi muu üle tundsin ma rõõmu. Nimelt sellest, et temale wõin jutustada uudise, mis teda wäga pidi huwitama ja mille eest ta wististi sai mind kaelustama. Tahtsin temale seda uudist juba mitu korda kirjalikult teatada, siis aga arwasin ma paremaks, seda temale ise suusõnal ütelda. Siis wõin wähemalt ka näha, kuidas ta silmad õnnelikult särama hakkawad.

Jõudes linna, asusin ma jaama lähedale seiswassehotelli „Kolm Kaarnat“ elama, osalt sellepärast, et sinna ei tarwitsenud woorimehega sõita, osalt sellepärast, et seal kõige odawam oli elada. Niipea kui olin ennast korraldanud, läksin oma asju ajama ja jõudsin nendega kiire-

mini walmis kui arwatud. Sellepärast ei olnud mul kell wiis enam midagi takistust sõber Joska juure minekuks.

Olin juba üsna selle ilusa maja ligidal, milles Joska elas, kui minust mööda lendas auto, milles mu hea, wana, armas sõber istus. Auto jäi maja ette seisma ja Joska kadus majja. Olin kindel, et ma ta kodust leiain ja õigel ajal tulin. Tõtt ütelda oli mu esimene mõte, kui ta minust möödus, teda hüüda, siis aga arwasin, parem on teda üllatada, kui äkki ta ukse awan ja temale hüüan :

„Servus, wana sõber!“

Rõõmsas tujus läksin ma trepist üles ja helistasin ukse taga, millel ta nimi seisis. Wiisakalt küsisin ma teenrilt, kas tema ekstsellents kodus on. Teener ütles, olla praegu koju tulnud ja küsis, keda ta wõib teatada.

„Ütelge temale, et Andreas Sos Madaralt siin on.“

Teener ruttas minema ja mina jäin hämarasse eestuppa, milles ka riidewarn seisis, ootama. Ja ma ootasin, et Joska mulle hingetult wastu ruttab ja mu kaela ümbert kinni wõtab.

Weel praegu kipuwad mulle pisarad silma ja mu südamesse tõuseb põletaw walu, kui mõtlen, et Joska asemel teener tagasi tuli ja mulle ütles, et tema ekstsellentsi kodus ei ole. Tee-

Töö ja sport (Michigani järw).

F. Korth, Chicago, üleswõte Voigtländer-Skopar'iga.

ner kogeles ka midagi sellest, et ta eksinud, sest härra, kes praegu tulnud, ei olla olnud tema ekstsellents.

Tuikudes, sügawast südamest alandatud ja kibestunud, wankusin maja trepist alla nagu kojast wälja kihutatud koer. Ja ma ei leidnud kaua, kaua aega tasakaalu ning ei osanud oma ajust wälja peletada seda häbistust ja meelegibedust, mis mind oli wallanud. Ei tea ka öieti, kuidas ma hotelli tagasi jõudsin. Mäletan ainult, et ma süüagi ei tahtnud ja wäga wäsinud olin. Pikkamisi toibusin ma jälle ja küsisin kelderilt paberit ja kirjutustarbeid. Siis kirjutasin ma Joskale kirja, mis oli järgmine:

„Teie ekstsellents!

Arge Jumala pärast uskuge, et Teie endine kooliwend, kes nüüd waene postkontorijuhataja on, Teilt tahtis paluda toetust wõi eestkostmist. Arwan wajalikuks Teie ekstsellentsile teatada, et ma Teile ainult teatada tahtsin ühe senini alles awamata testamendi olemasolust, mis Teie ekstsellentsi kasuks on tehtud.

Muidu jääb Teie ekstsellentsi alandlikuks teenriks

Andreas Sos,

Madara postkontori juhataja.“

Selle kirja, mille ma „Kolme Kaarna“ hotelli paberile kirjutanud, panin weel samal õhtul ise postkasti. Siis läksin oma tupp tagasi, heitsin woodisse ja magasin järgmise hommikuni. Mul ei olnud linnas enam iseäralikku midagi toimetamist ja sellepärast weetsin kõik lõunaeeelse aja lonkimisega, ostes naisele ja lastele üht ja teist asja. Kuigi mul sugugi hea polnud ostetud asju kanda, ei rutanud ma ometi hotelli minekuga.

Lõuna oli juba ammu möödunud, kui ma wiimaks hotelli läksin. Ukshoidja, kes harjunud polnud, et suured härrad

hotelli-elanikke külastawad, ruttas mulle Joska nimekaardiga wastu ja teatas, et tema ekstsellents olla mind juba kolm korda otsinud ja tulla täpselt kell neli tagasi. Nüüd teadsid juba kõik hotelli teenijad, kes mind tahtis külastada, ja sellepärast olid nad minu wastu üliwäga aupaklikult.

Täpselt kell neli koputati kōwasti minu uksele ja kohe astus Joska ruttu tupp. Sõna lausumata, ilma wāhemagi tseremooniata langes ta mulle kaela ja suudles mind, sellejuures mind oma ainsaks heaks sõbraks ja kooliwennaks nimetades. Siis aga kirus ta teenrit, kes talle sellise pahanduse walmistanud, kuna ta temale inetu kahtluse tõmmanud, nagu ei oleks ta mind, oma armsamat sõpra, tahtnud wastu wõtta. Ta andis mulle ära oma proua terwised ja kutse lõunasöögile ning kirjeldas mulle oma laste kurbust, kes kogu õhtu nutnud, et nad head Andrease-onu, kellest nad nii palju head kuulnud, polnud näha saanud.

Kuna ma ta juttu rahulikult kuulasin, wärskendas ta wanu mälestusi ja rääkis sellestki, kui õnnelik ta olla, kui minu kasuks midagi teha wõiks. Ta tegi mulle ettepaneku, et laseksin enesele mõne parema koha anda ja lubas mulle mõne wāikese ordnenigi, mis lugupidamist minu wastu mu ümbruses tõstaks.

„Muide,“ ütles ta siis äkki, „mis on siis tolle testamendiga?“

„Seda pole olemaski!“

Hämmastades, küsides waatas ta mulle otsa ja ütles siis kogeledes:

„Aga miks sa mulle sellest siis kirjutasid?“

Järgnewas waikusen wastasin ma siis naeratades, kuid täis kibedust:

„Sellepärast, et tema ekstsellents waese külapostkontori juhataja külaskäigule oma külaskäiguga wastaks!“

Profuröri tütar.

Saksa kirjaniku Kurt Martin'i romaan.

14

Mina hakkasin kahtlema. Isa oli tufane ja vihastas tema peale. Siis lugesin: Tema oli enese ühe teise, väga rikka mehe tütrega kihlanud. Ma wariisin kokku, teades, millises seisukorras ma olin. Isa tahtis mind lohutada ja ütles: „Ole rõõmus, sind ei seo ju mingisugune asi tema külge!“ Mina aga tunnistasin temale ja emale meeleheitlikult: tema laps kaswab mu südame all! Mu isa läks kui hulluks, lõi mind, kütkas mu enesest. Ema tahtis rahu sobitada, nüüd tabas teidagi isa wiha. Ema sattus ärewusse ja langes surmilt põrandale — ta oli südamerabanduse saanud. Minu isa aga kisendas: „Sa tapsid oma ema — wälja minu majast! Mine ja olgu sa kustutatud ka minu südamest!“

Ma läksin, wõitlesin meeleheittega. Otsisin tihti surma. Rangelst sugulased wõtsid mu Nürnbergis oma juure. Besuõblemisega ja kudumisega teenisin ma leiba. Siis töin ilmale oma laps: Walteri . . .

Wana proua jäi wait. Ta pea wajas rinna. Wana walu tõusis jälle ta südamesse.

Hedwig silmitses teda kaastundlikult, pigistas armsama kätt ja sojistas.

„Waeue emal“

Lothar Dsthoven muris:

„Mis nime kandis see mees, kes sulle waletas ja sind pettis?“

Nüüd tõstis ema filmad.

„Sina pead seda teadma, kui sa kõigest tahad aru saada, mis wiimati sündis. Mees, kelle lapse ma wõõraste juures ilmale töin, oli — Heinrich Dsthoven.“

Lothari sõrmed pigistasid Hedwigi kätt.

„Nõnda teotfes minu isa!“

Ja siis palus ta: „Räägi edasi!“

Natukesel aja pärast jatkas Hedwigi ema:

„Minu laps oli minu lemmik. Ma hoidsin ja rawitfegin teda ja ta kosus. Ainult temale elasid ma ja pois oli mu ainus rõõm ja uhkus. Ma kirjutasin oma isale ja palusin temalt andeksandmist. Tema wastas mulle, ta olla jälle abiellunud ja temagi naine kinkimud temale laps; nüüd olla temal jälle tütar ja tema mind ei wajaawat. Kaks aastat hiljem kuulsin ma, et ta ära surinud. Walterist oli koolipois saanud. Siis sain ma Robert Brandesiga tuttawaks. Tema oli ühes wabrikus meistriks ja tubli, korralik mees. Naine oli tal surinud ja ta elas oma poja Aleksandriga täpselt sama ülsikult

nagu mina Walteriga. Poistest said sõbrad, ja ühel päewal küsis Robert Brandes minult, kas ma ei tahaks tema naiseks saada; pois wajaawat ema, temal punduwat emalik hoolitus, mis talle kasulik wõiks olla.

Ma kaalusin kaua. Siis olin nõus. Eme aga tunnistasin ma Robertile kõik, mis ma ford läbi elanud.

Samal ajal kutsuti mind kohtusse tunnistajaks. Ametikohturniku ees seistes tundsin ma selles ära Heinrich Dsthoveni. Nägin, et temagi minu ära tundis. Aga sellest ei lastunud ma midagi märgata. Külmal ja asjalikult rääkis ta minuga. Mina aga waarusin kohtukojast wälja tänawale ja jaksasin waewalt koju minna. Mul oli, nagu ähwardaks mind nüüd mis häda. Ja see häda tuli. Ma tunnistasin Robert Brandesile, keda ma olin näinud. Siis kaswas temas wiha mehe wastu, kes minu ford häbisel saanud. Ta tahtis minna kohtuniku juure ja talle ta alatust näkku paisata. Ma palusin teda seda mitte teha, sest ma kartsin Heinrich Dsthovenit.

Ja siis sain ma temalt kirja, milles ta lühidalt käskis, et ma pärast lõunat tema korterisse tuleksin; tulgu ma kindlasti, kui ma ei tahta läbi elada õige raskeid päewi. Ma ehmatafin ja wariisin selle ees, mis tahtis tulla. Ohtupoolikul läksin ma tema juure. Tema oli üksi kodus. Ta abikaasa oli pojaga reisil ja teenija oli ta wistiski wälja saanud. Ta saatis mu oma tuppa. Seal näitas ta mulle üht kirja; selle oli Robert Brandes temale kirjutanud. Ta luges selle minule ette. Ühikeste sõnadega tuletas Robert temale ta häbiwäärt alatust meele ja nõudis, et kohtunik oma poja enese omaks tunnistaks ja tema eest hoolt kannaks, kuidas see poisi isa kohus on. Külma, kareda häälega oli Dsthoven selle kirja mulle ette lugenud. Mina tunnistasin temale täis hirmu, et ma sellest kirjast midagi ei tea ja et ma seda pole tahtnud, waid oma lapse eest ise tahan hoolt kanda. Tema hakkas naerma, ja ma tundsin, et ta mind wihtas. Ta ütles, argu ma kommetit mängigu, see kõik tulla tingimata ju ainult minu poolt! Wäljapressimine olla see, ja tema olewat juba kaebuse walmis kirjutanud; tema tahtwat Robert Brandesit süüdistada wäljapressimises ja mind Robertit sellele teole ülesäsitamises.

Ma wariisin selle mehe ees, kes mind ja seda meest ähwardas, kes minuga oli kihlatud.

Ennast kaitsta ta minul ei lubanud, vaid ähwardas, et minu hävitab. Ütleks, minu poeg Walter ei olla ial tema laps, kes teab, kuft ma ta olla saanud! Siis — siis ma sülitasin temale. Aga selle eest pidin ma raskesti kannatama. Ta oli kui meeletu ja ksendas, mina olla häbemata inimene, tema ei olla mötelundki minuga abielluda ja tahtwat nüüd näidata, mis see tähendab, kui Heinrich Dsthovenit haawatase. Järgnes inetu ilseen. Ma palusin teda, palusin põlwili maas, et ta mind ja Robertit ei hävitaks. Aga warsti märkasin ma, et ta nüüd ainult mulle tahtis kätte maksta, et ma teda olin sülitamisega haawanud. Lubage jätta kirjeldamata, mis ma tooford Dsthoveni korteris läbi elasin! Lahtudes oli mul kindel nõu surma minna. Selle kirja kättesaamine maksis mulle mu naiseau. Tema tahtis mind hingelikult tappa. Ja selle tulemuse ta saawutaski. Ma jooksin tema juurest wälja ja otsisin surma wées. Jsegi Walteri olin ma unustanud. Wõi mitte unustanud! Ütlefin enesele: Sina ei tohi enam oma lapsele filma waadata, sest nüüd, sel tunnil, on juuist saanud pätt!"

Jutustaja oli üsna kõssi wajunud.

Lothar Dsthoven kargas jalule ja käis ärewalt edasi ning tagasi. Ta kahmas naise õlast kiini.

"Seda tegi minu isal! Ema, halasta minu peale, ütle, et isa seda ei teinud! Tema sundis sind oma kehaga seda kirja tagasi ostma, mis ainult tött isaldas?"

Ema oigas: "Sumala eest — see on nii. Ja Helene on selle tunni laps!"

Lothar kahmas käega otsaesiselt kiini.

"Helene! Sellest siis see kummaline sarnadus sinu õel Helenel Helene Dsthoveniga! Sellepärast uskujaine kõik Helenet eneste ees, Helene Dsthovenit, ja see oli sinu tütar! Jah, ma usun sind! Sa rääkisid tött! Helene — ja Helene, nad on õed; neil on üks isa. See Helene Dsthoven, kelle isa Rotterdamiist koju tõi, ei olnud minu õde, ja oli ometi minu õdel!"

Ta wahtis aknast wälja.

"See siis sündis! See wõis sündida!"

Hedwig põlwitas ema kõrwale ja silitas ta käsi.

"Wäene, wäene emal! Mis kirja sulle tehti!"

Lothar pööras jälle nende poole.

"Ja sellele waatamata tahad sa Hedwigit anda ühele Dsthovenile? Sellest hirmsast asjast hoolimata, mis sulle üks Dsthoven tegi!"

Nende silmad kohtasid.

"Sina pole Dsthoven, Lothar. Sinu ema oli wististi ausa karakteriga ja sina sarnaned temale. Jah, sinule usaldan ma oma Hedwigil!"

Lothar jäi akna juure ja palus:

"Jutusta edasi!"

Ja Hedwigi ema jattas:

"Minu kisti weest wälja, ja kui ma jälle meelemärgusele tuln, siis tunnistasin enesele, et see, mis ma teha tahtsin, patt oli. Kuidas ma tahtsin surra, kui mu poeg elas ja ema wajas. Jsa temal ju ei olnud. See, kes tõesti tema isa oli, salgas ta ju ära. Järele jäi temale maid ema. Aga mis siis, küsisin ma eneselt, kui Walter hiljem kõik kuuleb, wõimalik, et wõoras-telt, ja ema ema põlgama hakkab? Ainult mitte tema põlguse alla langeda, teke pärast ma nii palju olin kannatanud! Ma istusin laua ääre ja panin oma eskimise tunnistuse kirja, kirjutasin kõik üles, mis ma olin kannatanud.

Robert Brandesele aga andsin ma ta sõna tagasi. Tema nägi aga, kuidas ma kannatafin, ja aimas, miks ma surma olin otsinud. Paljude palwete peale tunnistasin ma temale, mis ma Heinrich Dsthoveni korteris olin läbi elanud. Giti tahtis ta kohe sinna minna ja selle mehe maha lüüa, aga mina palusin teda mitte uut õnnetust sünnitada. Sest ma oleksin hullunud, kui ta minu pärast oleks mõrtsukatks saanud.

Robert Brandes andis mu palwetele järele, ja siis oli tema see, kes palus: saagu ma sellegipärast tema naiseks. Tema heitis enesele ette, nagu oleks just tema oma kirjaga minule selle uue õnnetuse toonud, ja tahtis mind maailma wastu kaitsta. Inimesed ei pidanud üt-
lema: "Waadake, sel naisel on juba suur pois, ja nüüd on ta enese uuesti unustanud!" Ma mõtlesin oodatavale lapsele ja Robert Brandes oli mulle lubanud seda last kui oma last hoida ja enast kõigi ees tema isaks tunnistada. Lapse pärast andsin ma järele. Olin ju rõõmus, et truu sõber mind toetas.

Nii jain ma Robert Brandesi naiseks. Siis sündis Helene. Neli aastat hiljem sünnitasin ma oma mehele tütre — Hedwigi. Kaks aastat hiljem sari Robert, kes mulle elus toeks ja kaitsejaks oli olnud. Olin maailmas oma lastega jälle üksi. Ja ometi mitte üksi. Mul oli Hedwig ja Helene, mul olid Walter ja Aleksander. Aleksander oli mulle nagu mu omagi laps armas. Tema ja Walter käisid tooford käsitööd õppimas. Üks neist tahtis saada kella-sepaks ja teine luffsepaks. Neist mõlemast on saanud tublid mehed, kes oma ema ial ei ole unustanud. Ja mitte üksi ema, ka oma õdesid armastasid nad ja kandsid hiljem nende eest jedawõrd hoolt, kuiwõrd neil wõimalik oli."

Lothar uuris: "Ja — minu isa?"

"Ametikohtunik Dsthoven määrati juba enne Helene sündimist teisele kohale. Mina ei olnud temast enam midagi kuulnud. Kuni Walter kaksikümmendüks aastat wanaks sai."

„Mis siis oli?“

„Ma ei ole veel ütelnud, et ma Robert Brandesi feltis wähe aega enne Helene sündimist olin siia linna elama asunud, kuna tema siin palju parema koha oli saanud. Siia jäin ma ka pärast oma mehe surma, samasse majja ja samasse korterisse. Väljas õues mängisid lapsed ja mina istusin siin akna juures ning õmblestin ja tikkisin.“

Kadusid aastad. Walter oli saanud kaheksannekümnendite aastateks ja tema sünnipäeval andsin ma temale need lehed, mis ma tookord Nürnbergis olin kirjutanud. Võimalik, et ma seda ei oleks tohtinud teha. Aga kas ma ei wõlgnenud Walterile seletust selle kohta, kes ta isa oli? Kas ei pidanud ma temale kõik awameelselt üles tuumistama? Muidugi oleksin wõinud temalegi palju salata. Aga ma ei teinud seda. Walter ei põlanud oma ema mitte, ei, tema armastus minu wastu veel kaswaski, ja eriti Helene wastu sai ta sest ajast saadik õige südamlikuks. Oma isa ta küll wihtas, wihtab veel praegugi ja saab mistiski eluaeg wihtama. Walter on wõib olla Dsthoveni laadi, on isalt pärinud tüki ta waljustest. Ühel päewal tuli ta minu juure:

„Ema, kas tead ka, et mees, kes sinu wastu nii metsik oli, siin linnas elab? Tema on nüüd kohtus prokurör ja mõistab iga päew inimeste peale kohut, kuigi ta ise täis süüdi on.“

Ma jahmatasin. Mul oli, nagu ähwardaks mind jällegi mõni uus hädaoht.“

Ta tõmbas raskesti hinge. Siis jatkas ta jälle:

„Ja õnnetus tuligi. Ühel päewal oli Walter oma sõpradega kõrtsis mingisugusesse kaelusse kistud, mis juures keegi tülmorija ja kalleja raske noahaawa oli saanud. Keegi ei tahtnud lööja olla. Siis kahtlustati Walterit. Jäl polnud tal sellist muga olnud, millega haaw löödud, aga mis see aitas! Keegi ütles, tema kumlnud, et Walteril sellega, keda haawati, enne tüli olnud. Ta peale tõsteti kaebus. Kohtuistangut pidi juhtima maakohtunõunik Dsthoven. Ma kaunatasin Walteri pärast hirmsasti, tahtsin teda aidata ja tegin seda, mida ma ei oleks pidanud tegema. Ma kirjutasin kohtunikule. Niimusti etteheidet ei teinud ma talle. Ei, waid ütlesin ainult, et Walter on minu poeg ja et ta nüüd seisab isa ees, kellelt ta peab kohtuotsuse wastu wõtma; argu ta kohtumõistmisel tema wastu seisiku kui kohtunik, waid kaalugu kui isa, kas Walter süüdi on ja kas ta waletab, kui oma süütust tõendab.“

Ma sain kohtukutse. Tema kabinetis seisin am tema ees ja teadsin kohe, et olin kaotanud.

Ta rebis mu kirja minu silma all puruks ja ütles:

„Tahan teile anda wastuse teie häbemata kirjale, nagu seda wäärt olete. Mõtelge Nürnbergile. Ja pange tähele: just sellepärast, et ta teie poeg on, tahan teda waljusti karistada; tema on süüdi ja waletab; ta peab loobuma waletamisest, nagu ta ema hästi waletab.“

Minu wõisin minna. Walter mõisteti üheksaks kuuks wangi. Seitsaadih wihtasin ma siin isa, Lothar! Siitamaani olin ma teda põlanud, nüüd wihtasin teda. Ja mina ise olin see, kes tahtis, et Waltergi teda wihtaks. Kui Walter üheksa kuu pärast wanglast pääsis, jutustasin ma temale, kuidas ma teda olin aidata tahtnud ja et see minu süü oli, et ta nii kareba otsuse oli saanud.“

Ta waitis wäsinult.

Hedwig palus: „Puhka pisut, emakene! See on sulle wäga raske!“

Wana proua silitas õrnasti tütre pead.

„Ei, ei, enne on waja kõik ära ütelda!“

Lothar Dsthoven wahtis tarretult Hedwigile.

„Sellepärast siis tabaski sind tema nii hirmus süüdistus, tema kawatsus sind häwitada! Seist ei ja oled oma ema tütar. Sellepärast! Sinagi pidid selle eest kaunatama, et ühel naisel oli julgust olnud Heinrich Dsthovenile näidata oma põlgust!“

Ta läks neiu juure ja tõmbas ta jalule.

„Hedwig! Ja sina tahtsid peaaegu juba minugi juures kahtlema hakata. Selle sihi oleks ta peaaegu ka weel saawutanud! Ja see mees on — minu isa!“

Hedwig waatas temale tõsiselt näkku.

„Seda ta ei saawutanud!“

Sügawasti tõmbas Lothar hinge.

„Ei! Mina olin temast tugewam! Minu neiu uskus minu sõnu enam kui tema sõnu!“

Raastundlikult waatas ta proua Brandesile, kes murelikult tühjuse wahtis ja nüüd jatkas:

„Sul on õigus, Lothar! Sellepärast, et Hedwig minu tütar on . . . jah. Mastad kadusid. Walter oli Helweethias — Neuenburgis — wäga hea koha leidnud. Kolm aastat tagasi wõttis ta Helene oma juure. Helene oli esiti samas firmas ametis; siis leidis ta firma oma niku perekonnas wäga südamliku wastuwõtu proua ja tütarde seltjineuma. Aleksander aga töötas Kölni ligidal Diesenbachis Röderi tehases ja töusis seal prokuristikks. Hedwig oli ainus, kes minu lastest weel oli koju jäänud. Tema leidis koha Simringi äris ja kõik näis minewat hästi.“

Siis sündis kohutaw ligu. Hedwig wangistati, teda süüdistati warguses. Prokurör Dst-

hoven oli süüdistuse esitaja ja ma teadsin, mis see tähendas. Ma kirjutasin meeltheites Walterile ja Aleksandrile. Walter wiibis tooford parajasti reisil, wiibis firma ülesandel Hispaanias. Aga Aleksander tuli ja tunnistas, et kõik teab, mis mind tabanud; Walter oli temale sellest juba aastate eest jutustanud. Ma olin kui meeletu ja palusin Aleksandrit: aita sina mind! Mees, kes mu elu hävitas, tahab ka mu nooremat last hävitada!

Mis võis Aleksander teha? Tema läks tubli advokaadi, härra doktor Weiszi juure ja usaldas kaitse selle kätte. Siis pidi ta jälle Kölni tagasi minema. Mina aga jäin üksi oma ahastusega ja meeleheitel. Kui ma ühel päeval wanglasse tütre juure läksin, ütles ta mulle: „Ema, doktor Weisz on haigestunud ja minu kaitse doktor Osthoveni kätte usaldanud.“ Ma walitsesin emast wägisi, et mitte kisenada: „Si, ei, Sumala eest mitte Osthoven!“ Hedwig ütles weel enam: „Härra doktor Osthoven käis juba siin; tema on prokurör Osthoveni poeg; ta on hoopis teistfugune kui doktor Weisz ja mina usaldan teda.“

Mis pidin ma tegema? Ma läksin sinu juure, Lothar, ja sina rääkisid asjast minuga nii awameelselt, mõistisid oma isa hoolimatuse ja karmuse hukka, olid oma isa wastane. Siis mõllesin ma: „Olgu peale. Üks Osthoven on sinule ja su lastele olnud õnnetuseks, ehk toob teine Osthoven sulle ja su lastele abi!“

Lothar noogutas kibedalt naeratades.

„Ta on sind õige wähe aidata saanud, Hedwig. Kolm aastat wiis prokurör Osthoven läbi. Kolm aastat wangistust selle naise tütrele, keda ta lord petinud ja kellele ta walestanud. Jah, nüüd saan ma ta sõnadest aru. Ta teadis, keda ta tabas. Ja ta taktis tabada. Sellest siis ka ta meeletu wiha kuuldes, et mina Hedwigit armastan ja temaga tahan abielluda. Sellest ta püüdes ja katses seda armastust hävitada!“

Ta waatas küsides Hedwigi emale.

„Ja Helene?“

„Jah, Helene! Nüüd tuleb see, mida ma kardan! Sest nüüd pean ma sulle, pean ma teile üles tunnistama oma süü. Kuulge siis ka see wiimane tunnistus! Hedwigi kohta tehti otsus: Kolm aastat wangistust! Et ta süütu oli, seda ma teadsin. Ka Hedwigi õde ja wend olid ta süütuses kindlad. Aga siis järgnes see. Walter oli tagasi tulnud ja tema wiha selle wastu, kes ta isa oli, kaswas lõpmatuseni. Kuuldes otjust, teatas ta ka Helenele kõik, mis ma temale kord olin teatanud. Helene kirjutas mulle pika, pika kirja. Palju armsaid ja häid sõnu mulle ja põlguse ja wiha sõnu selle kohta, kes oli temagi isa. Mitte üksi armastus, ka wiha oli nüüd need

minu lapsed ühendanud. Wiha isa wastu, kes nende noorema õe oli ajanud häbisse ja hädasse ja hingelikusse kui ka ihulikusse hukatusse.

Samuti mõtles Aleksander. Ta tundis Hedwigiga kaasa; ta tundis kaasa minuga ja Walteriga ja Heleneaga. Äkki tekitas limas suur tõepeanu suur sünnimus. Helene Osthoven, prokurör Osthoveni tütar, oli ära wiidud, oli jäljetult kaduma läinud. Mina ei salanud seda: tundsin rõõmu, et prokurör oma tütre oli kaotanud. Aga uskuge mind, warsti tundsin ma häbi sellest meeleliigutusest ja kahetsesin neiu, uskudes, et teda võib olla ootab õudne saatus. Sest mis süüdi oli tütar isa süü eest? Siis tuli Neuenburgist Walterilt kiri. Seda peate kuulma.“

Wäsinult wõttis ta kätikesest kirjapaki ja awas ühe nendest. Wäsinult luges ta:

„Armas hea ema!

Nüüd peab ja kõik teadma. Sa oled kuulnud, et Osthoveni tütar on ära wiidud. See on wastus Hedwigi süüdimõistmisele. Wastus häbile ja teotusele, mis Osthoven on teinud sinule ja meile kõigile. Mina o'ün see, kes Helene Osthoveni ära wiis, ja Aleksander aitas mind selle juures. Asi õnnetus meil. Rõõmista ühes meiega. Tasumisetund on tulnud. Mina ütlesin Helene Osthovenile awameelselt kõik, mis tema isa on teinud sulle ja meile kõigile. Tema jääb seniks oma ijast kaugele, kuni Hedwig peab wanglas wiibima. See on meie kättemaks mehele, kes õieti minu isa on.

Sinu Walter.“

Murelikult lastis prona Brandes kae kirjaga rüppe langeda.

Kohkudes waatas Hedwig emale.

„Aga siis süüdi see kõik ju minu pärast! Seda ei oleks tohtinud sündida!“

Ka Lothar oli üllatatud.

„Wõi siis nii oli asi! Jah, mis Helene oma ärawiimiseft rääkis, ei paistnud mulle tõesti küllalt tõenäoline olemat. Aga palju asju on mulle weel segased.“

„Kiri kohutas mind, Lothar. Ma seisin abitud sünnimuse ees, mida ma iial ei wõinud heaks kiita. Aga ma ei teadnud ka teed, kuidas seda kõik olematuks teha. Ma wärisesin Walteri ja Aleksandri pärast. Kartsin iga tund äkki kuulwat: Helene Osthoven on leitud ja ta ärawiijad mangistatud. Milline kättemaks oleks siis Walterit ja Aleksandrit prokuröri poolt tabanud!

Ma kirjutasin Walterile pika, pika kirja. Palusin ja hojatasin, kurtisin ja hädaldasin. Siis tuli mulle telegramm. Siin ta on: „Ira muretse! Sünnimuseft on saanud waba tahe.“ Ma ei mõistatanud nende sõnade mõtet. Siis tuli jälle kiri. Ma ei taha nüüd kõiki ette lugeda. Meid

loete pärast koos. Walter kirjutas: kõik minu mure olla ülestiigne. Helene Osthoven olla wäpustatud kõigest, mis ta kuulnud, olla seletanud, tema tahtwat ise wabatahtlikult isast kaugele jääda ja mitta teatada, kus ta wiibib; tema mõistwat isa teguwiisi karedalt hukka ja kahetsewat Hedwigit; tema sõnad olla awameelsed ja ausad. See pidi mulle olema lohutusüks ja rahustusüks, aga ei olnud seda mitte.

Kus Walter ja Aleksander tookord igal pool wiibisid, kuhu nad sinu õe igakord olid wiinud, Lothar, seda ei tea ma weel praegugi. Ei tea ka, millega nad Helenet ähwardasid. Aga seda tean ma, ja see teeb mulle kibedat piina, et Walter ja küll ka Aleksander Helene Osthovenit kuidagi wiisi ähwardasid. See oli ülekohus ja jääb selleks.

Siis tuli firi Aleksandrilt. Sel oli hoopis teine toon. Aleksander kirjutas, et Helene Osthoven temale n-ii wähestel päemadel, mil ta teda tundwat, olla awaldanud oma õiglase, kõrgeüdamliku ja peene karakteri, nii et ta südamest kahetsust tundwat, et Walterit ta wägivaldse teo juures olla aidanud. Tema olla Walterile juba kirjutanud ja ägedaid etteheiteid teinud. Peale selle palunud ta juba Helene Osthovenit, et see ta üles annaks ja isale kõik teataks. Aga Helene Osthoven wõtnud temalt ausõna, et ta tema saladusliku kadumise mõistatust weel mitte ei awaldaks, sest tema olla otsustanud enmast nüüd ka ise isa eest peita, wabatahtlikult, temalt, Aleksandrilt, aga palunud ta enesele abi. Aleksander saatis oma kirjas mulle ka Helene Osthoveni kirja. Seegi firi on siin. Preili Osthoven kirjutas mulle südamlikult, tema ei olla Walteri ja Aleksandri peale mitte pahane ja mina ärgu muretsugu, et mu pojad tema ärawiimise pärast kuidagi mõiksid kannatada. Ta teatas, tema ei ütlewat iial ei oma isale ega kellelegi teisele, et tema ärawiimine esialgul täiesti tõsine oli olnud ja ta suunitult neile oli järgnenud; tarbekorral seletawat ta, et ta wabatahtlikult lahkunud, et wabastada Hedwigit, kes tema isa siin läbi wanglasse saadetud, ja selgitada Hedwigi süütust.

Seda kirjutas mulle ka Aleksander. Sinu õde, Lothar, kuulis temalt, et ta Kölni peab tagasi reisima ja et ta õde Helene Neuenburgist teada saadab. Aleksander ja Walter lootsid Sünringi sõbralt, juurelt kaupmehelt Reimilt, Hedwigile süütsantud saladust kuidagi wälja meelitada. Selle juures pidi neid Helene aitama; tema pidi katsuma kuidagi Reimi teenistusse saada. Siis palus sinu õde, Lothar, et tema tohtiks Helene asemel Kölni sõita, sest tema ise tahtis Reimilt ta saladust teada saada katsuda, et siis Hedwigi süütus mõiks selguda. Sellega

tahtis ta seda heaks teha, mis ta isa Hedwigile kurja teinud."

Proua Brandesi filmad wiibisid nüüd kartlikult Lothar Osthoveni huultel. Paludes tõstis ta käed.

"Undesta mu poegadele, mis nad sinu õele tegid. Undesta mullegi, et ma seda sulle juba ammu ei tunnistanud, mis ma nüüd tunnistan. Aga ma waitisin kartuses, et sa ehk ometi. . . Ah, ma mõtlesin Hedwigile ja sellele, et sinu õde ehk ometi temale wabaduse muretseb, ja sellepärast waitisin ma, Lothar. Kui sa nüüd Walteri ja Aleksandri teo hukka mõistad, kui sa Walteri ja Aleksandri. . . , kui sa nüüd ka Hedwigi enesest ära likkad. . ."

Wifjarad särasid ta silmis.

Lothar nägi ta ahastust ja nägi ka, kuidas Hedwig äkki wärisema hakkas. Nuttu kahmas ta armsa neiu kätest kinni.

"Aga ema! Maailmas ei leidu üldse midagi, mis mind Hedwigist mõiks lahutada. Mina ei ole pahane ei Aleksandri peale, seda ma pealegi juba ammu tunnen ja kelle seltsis ma Rudesheimis Andreas Reimi wastu mõitlesin, ega ka Walteri peale. Mina saan aru nende teost ja tean, et nad Helenele midagi paha teha ei tahtnud. Tahan tundma õppida ka Walterit."

"Tema läheb New Yorki. Wististia laliselt. Ja sa annad andeks, Lothar?"

"Mul pole midagi andeks anda. Helene asi on Aleksandri ja Walteriga selgusele jõuda. Aga et Helene pahane ei ole, seda ma tean. Ma tean weel enamgi. Helene armastab. Ja ma tean ka, et teda wastu armastatakse. See oli Aleksandrile kibe lõõk, kui ta pidi nägema, kuidas Reim Helenega ümber käis ja ta Reimile kui murjatule kaabakale ei tohtinud kõhe tallale karata."

Proua Brandes hakkas kergemini hingama.

"Täna tuli mulle sinu õelt Rudesheimist firi, Lothar. Helene kirjutas, Aleksandri seisukord olla juba parem ja tema olla ka isale teatanud, et ta warsti tahab saada Aleksandri naiseks."

"Seda nägin ma juba ette, kui Rudesheimis olin."

"Ja — Helene isa?"

"Helene ei lase oma eluõnne häwitada, nagu minagi omast kinni pean. Jah, nüüd mõistan ma kõik. Helene läks Kölni ja teine Helene tuli koju."

Uuesti ohkas Hedwigi ema:

"See oli suur ülekohus, aga selle wiimise kawatsuse tegi sinu õde, Lothar! Kui sinu õe kadumise kohta ajalehtedes ikka jälle uusi teateid leidus, siis kartis Helene, et teda Kölnis mõidakse ära tunda ja seega kõik kawatsused

luhtusid. Tema võis Kölnis ainult siis kindel olla, kui Helene Osthovenit enam ei otsitud. Nii pidi Helene Osthoven enne leitama. Ja siis tegi ta Helenele ettepaneku, et see tema ajemel koju läheks. Nika vastuvaidluse peale leppis minu Helene sellega. Kui ma seda kuulsin, tundsin jälle suurt hirmu, et prokurör võiks minu tütre ära tunda. Aga kõik läks hästi. Naam, mis Helene juhustikult saanud, oli talle kasuks. Käefiri ei saanud äraandjaks. Kuni lõpuks Helenelt Helenet hädaoht ähvardas. Aga see, kes teda kui Helene Osthovenit armastas, armastas teda ka veel Helene Brandesina ja kaitses mehe viha eest, kes temale ja mulle mitte enam ei suutnud valu teha."

Lothar filmitises Hedwigit sügava armastusega.

"Nüüd teame, mis meile seni arusaamatu oli. Eks ole tõsi, mu armas neiu, ja tunned seda: Armastus on ometi kõige kõvem võim. Ja armastus lastu meil unustada kõik selle, mis minewil meile valu ja häda on tekitanud!"

24.

Nad olid sõitnud Hellbruuni ja jalutasid nüüd laias loosipargis, mis hilisumises ilus nende ümber laius.

Aleksander Brandes, möödunud haiguse jäljed alles näol, vaatas õnnelikult ja rõõmasti oma ümber.

Noor naine tema kõrval palus:

"Otsime päikest. Aleksander! Sina pead õige palju päikest nautima, ütles arst. Seal on ilus piik. Kas istume sama?"

Aleksander oli rahul

"Heameelega, Helene. Siin on tõesti imeilus."

"Ja nüüd loeme oma kirjad läbi."

Helene avas oma käsitaasku ja võttis sealt kolm kirja. Aga nad olid nii väga wälja hommikusse igatsenud, et otsustasid kirju alles teel lugeda.

"See kiri tuleb Diesebachist, Aleksander."

"Loe ta ette."

Helene avas kirja ja luges:

"Minu armas härra Brandes!

Nii olen ma Teile siis oma pakutud osatühkshakkamise soowiga Teile pulmadeks õige rõõmu walmistanud. See on mul armas kuulda. Waadake, paremat ei võiks ma enesele soowidagi. Jään ikka wanemaks ja lappi mul ei ole. Teile aga olete noor. Teile wiite Röderi tehase õitsuwusele. Aga mitte kui minu ametnik, waid kui minu osanik peate nüüdsest peale minu

kõrwal töötama. Puhake enne hästi oma noore ja armsa abikaasa kõrwal ja kui teie tagasi tulete, siis hakkame jälle tööle. Terwitage oma armast abikaasa minult ja ütlege temale, et mul juba nüüd hea meel on mõelda, kui tihti ma Teid siia tagajõudes tahan külastada. Teile awameelselt ustaw sõber

Johann Röder."

Aleksander naeratas.

"Selline ta on. Suurepärane inimene."

Helene vaatas talle rõõmsa uskusuga silma.

"Waata, nii peab ta sinust lugu. Aleksander Brandes on nüüd Röderi tehase osanik. Tead, see oli ilusaim kingitus meie pulmadeks, et härra Röder sulle oma lugupidamist sel kombel awaldas!"

Ta võttis teise kirja.

"Nüüd vaatame, mis Lothar kirjutab!"

Ja ta algas:

"Minu armsad! Suur tänu teile teie kaardi eest. Usum heameelega, et olete õnnelikud. Nautige oma reisirõõmu ja sina, Aleksander, kosu hästi. Nüüd olete jõudnud oma soowide sihile, olete mees ja naine. Nii siis jääb selleks, et mina ja Hedwig, Helene ning Hermann üheskoos pulmad peame. Nagu teie, nii peame meiega waikepulmad. Pean Teile saatma palju terwitust, eriti emalt. Hedwig on terve ja priske, ei ole enam nähagi ta lamatuse jälgi. Ta muutub iga päewaga ilusamaks ja weetlemamaks, aga kui ma temale seda ütlen, siis ta ei usu. Jäa ei ole mulle veel kirjutatud. Tädi Gwa walmistab noorpaarile kodu, nad jääwad Guuzeni suwilasse elama. Ruumi on seal küllalt. Sellest kirjutagu nad teile ise. Tulewal kuul tuleb Keimi ja Simringi asi kohustus arutusele. Sellest saab konjunktur. Nüüd elage hästi ja ärge unustage oma õnnes mitte täiesti oma Lotharit."

Helene naeris.

"Hea Lothar. Wististi igatseb ta oma Hedwigiga ühendust. Ta armastab teda väga ja Hedwig wäärub tema armastust täiesti. Minugi südame mõitis ta meie pulmas kohe. Jäa muidugi . . ."

"Mitte kurwaks saada! Waata, mis ta kirjutab. Täna on ta sulle wiimaks ometi wastanud."

"Jah, on wastanud, aga ma kardan kirja awada. Kui ta tookord pärast Hedwigi wabastamist puhkust palus ja ära reisis, kui ta meile kõigile lühidalt seletas, et ta meist midagi ei taha teada, siis ei jätnud ma temale ometi ikka jälle kirjutamast . . ."

"Sinu pulma ta ometi ei tulnud!"

"Ei. Ei soowinud mulle ka õnne. Ta kirjutab sulle tookord lühidalt: temale olla see

Wõimlemispidustused Helsingis.

E. Idla,
Kehalise kasvatuse inspektor.

E. Käppa,
wõiml. õpetaja.

A. Raudkats,
wõiml. õp., rahwatantsude juhataja Helsingi pidustustel.

Kaarina Kari,
SNLL esinaine.

27.—30. juunini korraldas Soome naiswõimlejad — liit SNLL Helsingi Töölo palliwäljal suurejoonelised rahwuswähelised naiswõimlemispidustused, mille osawõtjate-tegelaste arv ulatas 5000-ni. Suurepärase waatepildi pakkus soomlaste määratu wõimlejad mass oma ühesarnases sinises wõimlemisriietuses, marssides wäljale pidustuste awamisel, mis kestis 3/4 tundi, weel enam aga massilistel wabaharjutustel, millest wõttis osa ühekorraga üle 4000 wõimleja SNLL esinaine Kaarina Kari juhatusel. Wälisriikidest oli osawõtjaid maailmakuulsa Niels Bukh'i ja Agnete Betram'i grupid Taanist, I. G. Thulin'i grupp Rootsist, millist gruppi nägime äsja wõimlemas Tallinnas, Tshehhi, Norra ja Eesti naiswõimlejad.

Eesti grupp esines esimesel päewal rahwatantsudega ja pühapäewal wõimlemisharjutustega ning mõus wäga meeldiwalt oma erinewates siniwalges kostüümides. Sama omalaadiline oli ka nende esinemine. Palju aitas nende esinemisele kaasa Kalewi kaitsemalewa orkester hra Haber

manni hoogsal juhatusel. Esinemine lõppes pealtwaatajate suurte kiidualdustega ja elagu hüüetega. Rootsi naiswõimlejad annetasid juh. K. Müürile kimbu roose.

Suure kiituse osaliseks sai Helsingis Kalewi kaitsemalewa orkester, kui ta andis kontserdi Esplanaadil. Orkestrijuhile A. Habermann'ile anti suur kimp roose eestiwäerwi lindiga. Eestist wõttis osa neist pidustustest tegelastena ühes orkestriga üle 100 inimese, peale selle weel hulk turiste. Wabal ajal korraldati sõite Helsingi lähemasse ümbrusesse: Seurasaarele, Suomenlinna kindlusesse j. n. e. Wõimlemisgruppidest paistis eriti silma taanlase Nie's Bukh'i grupp oma harjutuste ühtlusega, puhtusega ning tempoga.

Sellel naiswõimlejad suurparaadil wõisime näha, kui laialdatesse naistehulkadesse on tunginud wõimlemine meie hõimurahwa juures. Loodame, et ka meie naised panewad rohkem rõhku wõimlemisele, mis on hädatarwilik hoolitsemisel keha eest.

Konstantin Mür,
wõiml. grupi juhat. Helsingi pidustustel.

üks kõik, mis ta lapsed teevad, aga nad ärku kartku, et ta nende teotsemise õigeks kiidab. Sa täna?"

"Loe!"

Helene avas viimase kirja.

Stokholmiist kirjutab isa. Helene! Sa näed palju waema mind lepitada püüdes. Jäta see, palun! Mina ei ole sinu peale pahane. Oled täiskasuline võid ise oma saatuse määrata. Olen arusaamisele jõudnud, et ma mõimetu olen oma laste ees. Võimalik, et leiad abielus tõesti seda, mida sa õnneks armad. Ira palu mind enam Lothariga leppida. Lothari teguviis

Kurwalt majusid Helene käed.

"Ta jääb leppimatuks!"

Aleksander noogutas.

"Ta ei jakska võitu saada mõttest, et sina minu naieks said; veel vähem meeldib temale see, et ta poeg Hedwig Brandese kosib."

Helene ohkas tasakesi:

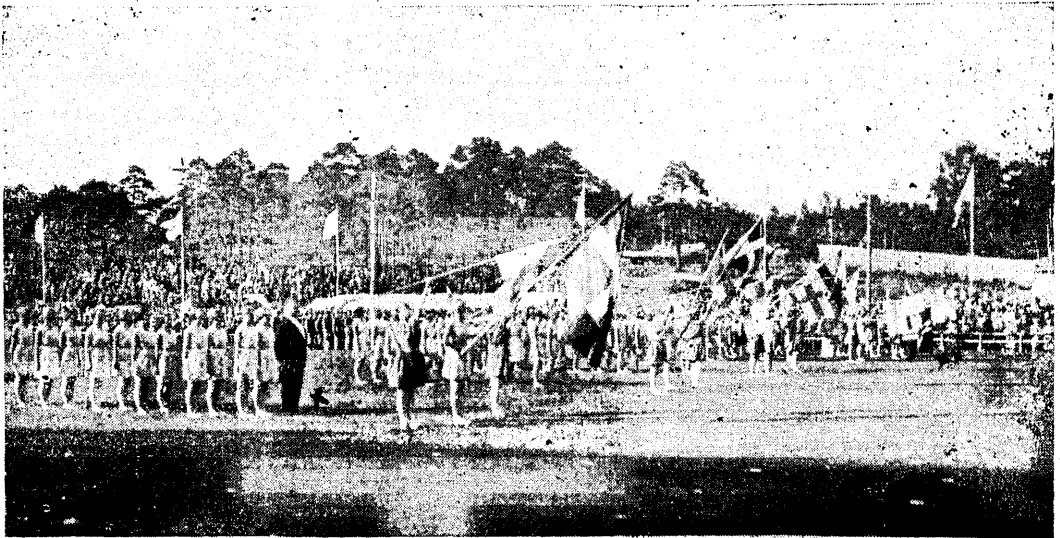
"Tema ei suuda minu õnnest aru saada. Ta ei tea, mis tähendab südamest õnnelik olla."

Aleksander võttis ta käest kinni:

"Oled sa tõesti südamest õnnelik. Helene?"

Helene vaatas temale ja Aleksander luges ta filmist, mis suu tunnistas:

Võimlemispidustused Helsingis.

Välismaade võimlejate grupp

pidustuste avamisel tervitamas presidenti. Esimene pahemalt taanlannade grupp, juhataja x Niels Bukh. Edasi Agnete Betrami taanlannade grupp, järgnevad rootslased, norralased xx ja eestlased.

lahutab minu temast. Ei saa teisiti. Tema teguviis on meie vahele tekitanud kuristiku, millest jilba üle ei lähe. Ma ei taha teda näha. Pole ka mõtet ega otstarvet sinuga kokku saada. Vähemalt praegu mitte. Palusin emast riigi teenistusest vabastada. Oma senise majapidamise lõpetan. Breilit Wirmer pöörab sinu poole. Mis sa oma mälestusest võtta soovid, võta ja teata temale. Kõik muu lähed müügile. Ravatsen esiotja siin jääda ja siis reisirile minna. Urge tehke katset mind siin külastada. Mina ei soovi perekondliki kokkusaamisi.

Sinu isa."

"Jah, südamest olen ma õnnelik!"

"Ehk küll sa oma abielu läbi isast võõrduksid?"

"Jah. Kas on mind isa ital kui oma last armastanud? Kas ei peaks ta siis kõik unustama ja minu õnnest rõõmu tundma?"

"Sinu õnnest! Jah see on minu südame palavaim soov: et sa oleksid minu kõrval õnnelik ja et minu armastus sind alati õnnestaks!"

"Mina armastan sind, Aleksander, ja sina armastad mind ja kui kats inimest üksteist südamest armastavad, siis on ka nende õnn õitsew ja tõsine õnn!" (Lõpp.)

Kõrbefuld.

Ameerika kirjaniku Zane Grey romaani.

Prolog.

1.

Nägu jälgis Cameroni — naise nägu. See siras kustuma laagritule walges leegis, rippus wubisewa tule ümber liikuwates warjudes, heljus eemale pimedusse.

Tumil, mil lõppes päew ja jaabus üfsildane kõrbeöö, oli Cameroni hing tulwil täis mälestusi ammu möödunud aegadeft — mälestusi

kõlas kummaliselt, ja kaeblikult — ei see olnud mõne hulluwa mäeluka hulgunine, kes haugatab laagrituld wõi üfsikut kullaotsijat nähes, waid see oli hundi kaeblik kisa, mis kõrbe ja öö mõistet sügawalt lendu lasi. Nälg nuuksus jelleft kisaft, nälg feltsilise järele, elu järele. Ja kui ta wait jäi, weeres hirmus kõrbewaitus Cameronile; ainult waitne wastufaja oli ta hinges. Tema ja see hullu wunt olid wendad.

Wõimlemispidustused Helsingis.

Eesti wõimlejad rahwariietes pidustuste awamisel.

1. wõimlemisgrupi juhataja K. Müür, 2. kehalise kaswatuse inspektor E. Idla, 3. rahwantsude juhataja prl. A. Raudkats. Grupi lõpul kalewi kaitsemalewa orkester. Wõimlejad esinewad 14. juulil Pärnu staadionil.

majast Beorias, naisest, kellele ta ülekohtu teinud ja kelle ta kaotanud ning keda ta alles liig hilja oli armastanud. Tema oli kullaotsija, üfsilduse sõber, mees, kes armastas tühja kõrbeft, kaljulist lõpmatuft, sest et ta tahtis olla üfsi ja mõlgutada wamu mälestusi.

Mingisugune heli ekstas Cameroni ta mõtetes. Ta kergitas pead ja kuulatas. Pehme tuul kohendas kahwatawat tuhalekti, keerutas sädemeid, walget tuhka ja peent suitsu pimeduse ringi, mis piiras laagrituld. Si paistnud olewat hobueesjel, kelle poolt see heli tuli. Koyhoothundi hulgunine purustas waitufe. See

Siis kostsid teraw kõrin ja pehmed kabjalõõgid liiwas. Cameron tõusis, haaras rewolwri ja kaugenes kustuma laagritule paistelt. Tema mitbis Sonora ja Arizona wahelises piirimetifikuses ja kullaotsijat, kes julges jelle ümbruse palawusele ja kuumusele wastu panna, ahwardasid ka mõnikord teised, mitte wähem kardetawamad hädaohud.

Rujub, mustemad kui öine pimedus, läheneftid ja omasid kindlad jooned, ja kui nad laagritule walgusekumasje ilmuftid, siis nägi Cameron, et tulija oli üfs walge mees oma koormatandja hobueesliga.

„Galoo!“ hüüdis mees peatudes ja ümber vaadates. „Nägin Teie tuld. Kas lubate mul jita jääda?“

Cameron astus varju ja teretas külalist, keda ta armas kullaotsijaks. Tema polnud hea meel, et teda ta õrähäus eksitati, aga ta austas kõrbe seadust.

Õõõras tänas, wõttis hobueesli seljast pa- fid, armas need ja hakkas enesele süüta mal- mistama. Tema liigutused olid pikalbased ja meetodilised.

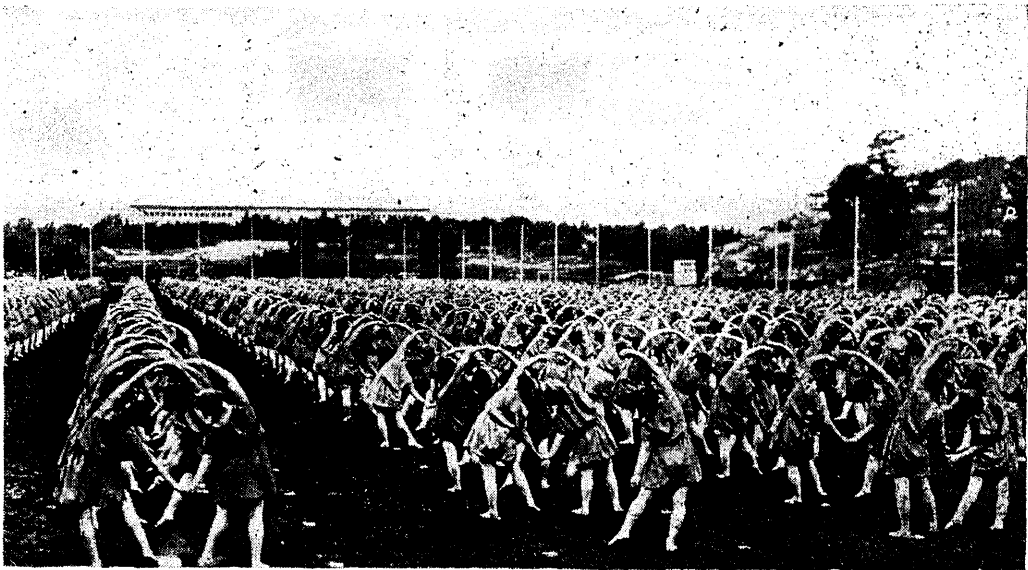
Cameron vaatles teda. Tema meelepaha polnud täielikult lahtunud. Aga ta uudishinnu ärkas ja kaswas huwi. Saagrituli lõi loitma ja

oli kõrberändaja, keda meelitaksid samad sihid kui tedagi, ja mis wõib olla tulid fägawamast, arusaamatumast suhtest, mille juured seisid kau- ges minevikus. Unustatud tunne hakkas Came- roni rinnas liikuma, tunne, mida ta enam kaua aega polnud tunnud ja mis talle näis olevat wõõ- ras. Aga see oli nagu põletav walu.

2.

Ärgates nägi ta üllatusena, et õine kaas- lane laagrilt juba oli lahkunud. Jäljed liinas wiisid põhja poole. Ses suunas mett ei leidu- nud. Cameron kehitas õlgu. Sellega polnud

Wõimlemispidustused Soomes.

4000 Soome naiswõimlejat Töölo Pallonkenttä wäljal wabaharjutusi tegemas SNLL esi- naise Kaarina Kari juhatusel.

felle leegi paistel nägi Cameron meest, keda hallid juuksed kummalisel wiisil mitte ei näi- danud wanaks tegewat ja kelle longus õlad ta kareda jõu muljet ei wähenandanud.

„Dlete leidnud kulda?“ küsis Cameron wäi- kese waheaja järele.

Külaline waatas ruttu üles, nagu oleks inimlik hääl teda heidutanud. Ta wastas, ja siis weisid nad pisut aega. Aga wõõras polnud nähtawasti jutukas, waid oli ennem wait. Sel- lest sai Cameron aru. Ta naeris südamest ja filmitses mehe fortunund nagu terawamini. Jälle üks neid kummalisi kõrbeullaotsijaid, kelle süda- mes kullahimu kõrwal elutses weel üks teine wõim, mis neid edasi ajab. Cameron tundis, et tema ja selle mehe wahel seisid salajane su- gulus, mis wõib olla tõusis aimdusest, et see

temal asja; tal olid omad probleemid lahenda- dada. Ja ta unustas külalise sealsamas.

Tänu tundes üksilduse wastu, mis jälle ek- simatu oli, tänulik nähes lõhestunud mägesid ja terawate kaktustega kaetud maastikku, kus mi- dagi elusat näha ei olnud, algas Cameron oma päewa. Ta rändas edela poole, kuiwaks- jäänud jõesängist mitte kaugemale minnes, plaa- nitult, ruttamata, märke otsides, mis õjutaksid kullale.

See oli waemarikas töõ, aga kui ta enesele pisut puhkust lubas, siis ei sündinud see wäsi- muse pärast. Ta peatas, et ringi waadata, kuulatada ja tunda. Mis temale ääretu wai- klu maailm tähendas, oli alati olnud saladus, mida ta tundis kõiges ta arusaamatus wõimuses, aga ei mõistnud.

Shtu eel, kui ilm oli veel walge ja ta ühest madalast kohast wett kaemas, äratas teda kowa hobusekappjade plagin kwiwipinnal. Ühest oruist ilmus mees hobueesliga. Cameron tundis nad ära.

„Halloo, sõber!“ Mees peatus. „Meie teed on jällegi kokku jooksnud.“

„Halloo,“ wastas Cameron pikkamisi. „Olete täna midagi leidnud?“

„Ei.“

Nad tegid üheskoos laagri, sõid, suitsetasid ja mäsksid endid waiwadest, ilma et oleksid palju rääkinud. Järgmisel hommikul olid nad ühtewiisi tagasihoidlikud ja külmad. Aga kui

tema wõiks wälja kannatada kõrbe kõrmetawa kuumuse, filmapimestewad liiwatornid, kaljus-
tiku, laawa ja ja kakkuse metsikuse ning hirmsa, öudse tühjuse. Cameron osutas käega laiale, kiirgawale, warjulisele mäeküljele, mis pikkamisi orgu lastus.

„Wõimalik, et lähen risti üle Sonora kõrbe. Wõimalik ka, et lähen Pinacatesje wõi põhja-
poole Kolorado madalikule. — Teie olete wana mees.“

„Mina seda maad ei tunne, aga mulle on üks koht jamašugune kui teine,“ wastas ta kaaslane.

Paar hetket näis ta enese unustawat ja ta

Wõimlemispidustused Soomes.

Osa Helsingi wõimlemispidustustest osawõtjaid naiswõimlejaid, orkestrante ja turiste wäljasõidul korkeasaarel, loomaaias. Keskel(x)orkestrijuht Haabermann.

Cameroni kaaslane oma pakid oli hobueeslile ladunud ja minekule walmis oli, pööras ta ja ütles:

„Wõiksime kokku jääda, kui see Teie aruist õige on.“

„Mina ei taha kaaslast,“ wastas Cameron.

„Teie olete üksi, mina olen üksi,“ ütles teine pehmeasti. „Kõrwe on suur. Kui leiame kulda, siis saab seft meile mõlemile.“

„Mina ei liigu kõrbes ainult kulla pärast.“
Ja Cameroni kiirest wastusest kajas külm toon.

Ta kaaslase sügawates loobastes peituwad järastilmad walgatasid hetkeks. Cameron tundis kohustust seletada, et ta oma rännaku-aastail veel kordagi polnud kohanud meest, kes nii kui

teraw pill rändas wälja kirjule liiwa- ja kiwi-
merele. Siis ajas ta oma hobueesli Cameroni kannule.

„Jah, olen wana,“ jatkas ta. „Olen ka wäga üsfil. Aga, mu sõber, ma woin veel rännata, kui te minu seltsi mõne päewa sallite, siis ei tee see teile kahju.“

„Kuidas tahate,“ ütles Cameron.

Nad hakkasid alla minema sügawamal seis-
wasse kõrbesse. Päikese loodel löid nad oma laagri üles ühe madala meesa*) tuulestwarjatud küljele. Cameron oli rõõmus, et ta kaaslane nagu indiaanlane waitis.

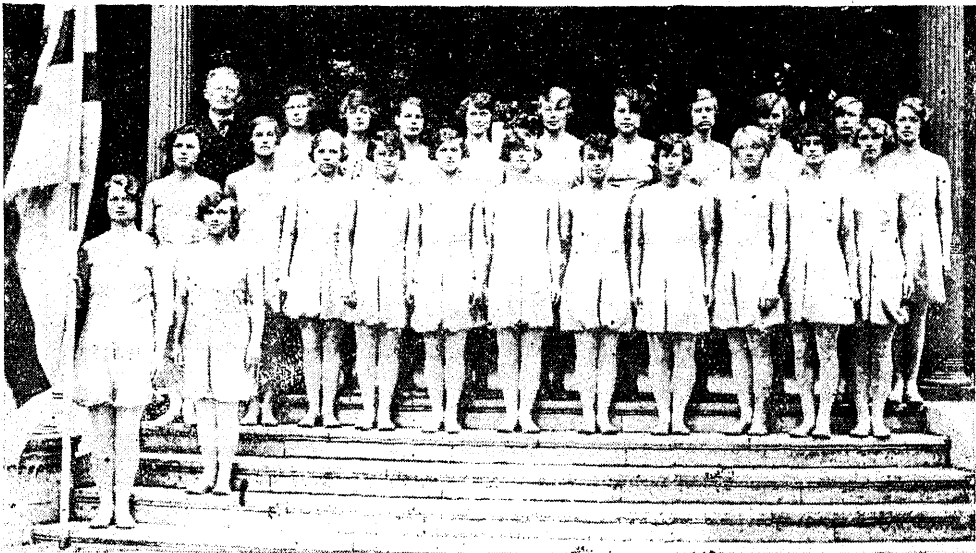
Lähem päewane rännat wiis kullaotsijad sügawale alla metsikusse kõrbesse. Siis hakkas

*) Kaljutasandil, mis äkki alla langeb,

tagasihoidvus pikkamisi pudenema — wanema mehe juures selgesti, Cameroni juures üsna pikkamisi, peaaegu märkamatuks. Kui nad wiletja meeliditule ääres istusid, wõttis hallipõseline, mõtisklew wana kullaotsija piibu suust ja ajas pisut juttu; ja Cameron kuulas ning ütles mahetewahel ka mõne sõna. Ja kui Cameron selle uue olukorra mõju märkas, kõrbe mõju, mis nüüd enam nii ühki polnud kui muudu, siis hakkas ta oma kaaslast terawamalt silmitsema ja leidis ta teistjuguise olemat teistest meestest, kellega ta seni kõrbes kokku saanud. See mees ei kurtunud iial kummise üle, päikese üle, liiwatolmu üle, soolase wee ja wiletja toidu üle. Päewal oli ta harwa paigal.

Ühe õhtupooliku hilisel tunnil, kui nad läbi walge, kõwera, liiwa ja kiwirusudega täidetud weereuni waewaga olid üles mäele rännanud, sattusid nad kuivanud weeaugu juure. Cameron laewas augu sügawamaks, aga wett ta ei saanud. Ta pööras, et wäsinult wiimase weekoha juure tagasi rännata, aga siis palus ta kaaslane teda pisut oodata.

Cameron waatas, kuidas mees oma pakid läbi otsis ja sealt esile tõi eseme, mis silmanähtawalt oli wirsikupu wäike, haraline oks. Mees wõttis oksa harudest kinni ja hoidis nad nii oma ees, et kolmas ots ristloodis seisis, ning hakkas nii jõefangi mööda edasi minema. Cameron, kes sellest esiti nalja, siis imestust, siis

Rootsi naiswõimlejad esinesid 4. 7. 29. Tallinnas. Juhataja Lilly Dufberg (I), wiimases reas wasakult esimene major J. G. Thulin.

Õseti istus ta unistades tule ääres või käis pimedas edasi ja tagasi. Ta magas waid wähe, ja alles siis, kui Cameron juba ammu oli maganud. Ta oli wäsimatu, kannatlik, murelik.

Cameroni uuesti ärganud huwi tõi talle arusaamise, et ta juba aastaid inimestest meeldi oli eemale hoidunud. Neil aastail olid ainult kolm meest temaga kõrbesse rännanud. Nende kordid pleekijid lendawas liiwas. Aga mida kauemini ta seda uut kaaslast uuris, seda kõwemaks muutus ta kahtlus, et ta teise juures midagi oli tegemata unistanud. Ise oma sundinud hirmus, oma saladust waimimise ja tühjuse ääretumasje riiki kaasa wõtta, kui ta ühki wõis olla enesega, oli ta unistanud, et elu teistelegi inimestele kaasa toob wapustusi. Nüüd tuli see temale jälle meele ja selles oli kuidagi wiisi süüdlane ta tumm kaaslane.

Kaastundlikuks ja wiimaks uudishimulikuks sai, läks temaga kaasa. Ühki nägi ta kaaslase käerannetes kummalist pingutust, nagu paneks ta mingijugusele jõule wastu. Wirsikuoja ots hakkas wärisema ja wajuma. Cameron sirutas käe selle puudutamiseks; tundis aga oma imestuseks tugewat wärisemat jõudu, mis witsaotsa mehe poole kiskus. See oli nagu kõwa magneedi jõud. Oks wajus ikka sügawamale ja õjutas lõpuks maha

„Siin kaewake,“ ütles kullaotsija.

„Mis?“ hüüdis Cameron. Kas oli mees mõistuse kaotanud?

Siis astus Cameron kõrwale, kuna ta kaaslane maaske auku kaewas. Kolm jalga — neli — wiis, liiw wärmus tumedaks, läks siis niiskeks. Kuue jala sügawuses hakkas wesi imbuma.

„Looge mu asjade hulgaft wäike form,“ ütles ta.

Cameron tegi seda. Kaaslane lüftas korwi sügawasfe auku, nii et seinad jisse ei saanud kukkuda, wesi aga korwi wõis siriseda. Pikkamisi täitus korw. Cameron nägi seda elus esimest korda. Uudishimulikult wõttis ta maast wirsikuofsa nii kätte, kui see ta kaaslaste käes olnud. Aga tema käes oli wits surunud.

„Näen, teil seda pole,“ tähendas wanamees. „Seda on waid wähestel.“

Ühel ööl olid nad ühe kanjoni tipul laagris. Päew oli olnud palaw, weel pärast päitefj loodumist hõõgafid kiwid kuuma wälja. Üks kõrbelind wilistas metsikut laulu ja eemal hulust kojoot. Walgelt sirafid tähed, kui kuu tõufis ja kõife oma walge säraga hõbetas. Sel ööl filmitfjes Cameron oma kaaslast ja küfis:

„Seltfimees, mis asi ajab sind kõrbesse?“

„Näen ma wälja sellifena, kes midagi otsif?“

„Ei. Aga ma tunnen seda. Sinu oled tulnud muustama.“

ÜENÜ 10. aasta juubeli pidustustest osawõljad organisationid lippudega.

Foto Akel.

ÜENÜ 10. aasta juubeli-pidustused

29. ja 30. juunil s. a. algasid suurejoonelise rongikäiguga realkooli alast, läbi linna ja lõppes staadionil. Pidustused avas Riigivanem A. Rei tervituskõnega, millele järgnesid laulukooride ja tant-surühmade ettekanded. Rahva osavõtt oli suur. Pühapäeva hommikul oli pidulik aktus „Estonias“, mis osutus väga hoogsaks ja meeleolurikkaks. Pealelõunal olid jälle ettekanded staadionil, kus esinesid peale eesti noorte, külalised Inglismaalt, Rootsist ja meie naabritelt Soomest ja Lätist. Öhtul oli ühine koosviibimine Kadriorus „Akvaariumi“ aias, kuhu olid kogunud umbes 2000 inimest.

„Mida?“

„Annet sel kombel wett leida. Illinaifis tundsin meest, kes kuulus kullaotsija oli; tema nättas mulle, et mul hea anne on. Aga ärge mind imetledes wagtige. Selles pole midagi üleloomulikku.“

„Milline anne kõrberändajale!“

Cameroni kaaslane uaeratas — teift korda kõigil neil päewil.

Edasi rändafid nad. Ja mida enam päewi möõdus, seda suuremat poolehoidu tundis Cameron oma kaaslaste wastu.

„Jah.“

Cameron jäi wait. Ta nägi, kuidas wanamees tõufis ja rahutult edasi-tagaji käima hakkas nagu iga õõ. Tasafefi ja pikkamisi. Ta ei waadanud üles tähtede poole ega filmitfjenud kuujalgi mäseintel. Ta pea oli norus. Ta oli kadunud teife maailma, millele alles ükfif kõrwe tõelikkufe andis. Ta näis olemat kurb, sünge, ja kui Cameron teda waatas, fiis haaras teda inimliku wõimetufe tunne.

Cameron tundis äkki walu ife oma rinnas, tuld ife oma südames, wõitlufi ja piine oma

kirgedest kärjastatud hinges. Ta oli kõrbesse tulnud ühe naise mälestustele elama. See ilmus temale nüüd nii, milline ta oli olnud siis, kui ta esimest korda tema ellu astus — kuldjuustega neiuna, siiriste filmadega, walge nahaga ja punaste huultega, juur, jale ja ilus. Siis ei ole ta teda suutnud unustada, ja wana, piinaw kahetsus koputas ta südamele. Ta tõusis, ronis kanjonist wälja, kõndis meesa tipul edasi ja tagasi, waatas alla warjubesse, mis olid saladuslikud ja sünged nagu ta fire pimedus; ta pill jälgis kuud ja sirawaid triipe, mis kadusid külmale horitfondile. Särawat ja rahulikult heljus kuu taewas, rõõmsasti sirasid walged tähed. Taewalaotus näis olewat ääretu ja

Ta läks laagrise tagasi ja lähenes kaaslasele.

"Uusun, meie lugu on ühesugune," ütles ta. "Minu ajas naine kõrbesse. Aga ma wiibin siin mälestamisets. Minult kõrbes wõin ma mäletada."

"Oli see teie naine?" küsis wana.

"Ei."

Pill waiatus. Läbi kanjoni puhus walu tuul, sõelus liiwa läbi jalbei, peletas wiimase päewa palawuse eemale. Laagrituli wajus tuhahunnikule.

"Mul oli tütar," ütles Cameroni kaaslane.

"Ta kaotas ema sündides. Ja mina ei mõistnud tütarlast kaswatada. Ta oli ilus ja lustilik. See oli — wana lugu."

ÜENU pidustustest esawõtjad rootslased tantsimas Rootsi rahwustantse. Foto Akel.

jumalik. Kõrbe piiras teda tunnalt, waljult, ürgwanana ja igawesti ootawana. Ta rääkis Cameroniga, oli paljas laip, kuid tal oli hing. Siin metfikus üfsilbuses waatasid tähed halasamatult ja ometi kummalise kaastundega temale alla. Nad paistisid kõrbesse, mis kord wõib olla oli olnud elaw, nüüd aga surunud, ja mis wõib olla kord meele elule ärkas, et siis jällegi surra. See oli talle kibedaks katseks siin üksi seista ja aru saada, et ta igawiku wastas oli waid inimene. See aga andis talle jõudu kannatada. Tema oli üks osa sellest igawikust, atoom selles määratumas ääretuses, tarwilik arusaamatuks otstarbekaks, midagi häwinematut selle hukkuwa maailma tühjuses, midagi muutuwat, kasawat taewa tardumuse all.

Mees peatas.

"Noh, räägi edasi," fundis Cameron.

"See oli wana, wana lugu. Minu tütar oli ilus ja waba. Noored poisinotid jooksid talle järele. Uusun, ta ei jooksnud nende eest ära. Ja mina wiibisin waga palju wäljaspool kodu — töötasin teises linnas. . . . Ta oli arnunud metfikusse mehesse. Mul polnud sest aimugi, enne kui see hilja oli. Mees pidi temaga abielluma. Aga ta ei tulnud tagasi. Kui häbi juba kõigile nähtawaks sai, lahkus mu tütar minust. Läks läände. Mõni aeg hiljem kuulsin ma temast, et ta käsi hästi käiwat — ta tegewat tööd — ja elawat oma lapsela. . . . Nastad kadusid. Mind polnud midagi tahtistamas. Minagi rändasin läände. (Särgneb).

Ajakiri „ROMAAN“

(VIII. aastakäik)

toob igas oma korralikult kaks korda kuus ilmuvas numbris romaane ja lühemat proosakirjandust mitmekesiselt rahvustelt laialises valikus.

„ROMAANI“ siht on tutvustada Eesti lugewale rahvale maailma tähtsamaid kirjanikke nende põnewamate ja tuumakamate teoste teel.

„ROMAAN“ toob põnewaid jutte, on see ju „ROMAANI“ otsekohene ülesanne, et igaüks leiaks temas väärtuslikku ja huvi-
tawat lugemist.

„ROMAANI“ keel on rahvalik ja arusaadav igaühele.

Tellimishinnad:

1/1 aastas (24 nr.nr.)	7 kr. 50 senti	2 kuus (4 nr.nr.)	1 kr. 60 senti
1/2 „ (12 nr.nr.)	4 „ — „	1 „ (2 nr.nr.)	— „ 80 „
1/4 „ (6 nr.nr.)	2 „ 25 „	Üksiknumber	— „ 40 „

Kõik järgnewad romaanid lõpewad iga aastakäigu viimases numbris ja järgmiste aasta esimeses numbris algawad juba uued romaanid.

ROMAANI tellimisi wõtawad wastu, ka endiste aastakäikude peale, ilma iga lisamaksuta kõik postkontorid ja raamatukauplused.

ÜKSIKNUMBRID müüwad kõik ajalehe müüjad, raamatukauplused ja raudtee raamatukapid.

Endiste aastate (1922, 1923, 1924, 1925, 1926, 1927 ja 1928 a.) üksikud numbrid on weel saada talitusest harilikku hinnaga, peale nr. 1. 1922 aastast.

Tellimine 1929. aastaks kestab edasi. Tellida võib ükskõik millise numbriga alates.

„ROMAANI“ talitus, Tallinn, Müüriwahe tän. 16. Tel. 12-53.

Täiendage oma raamatukogu
kõidetud „Romaani“ aastakäikudega:

Aastakäik 1922 lüu- ja poolnähkköites	7.—
„ 1923 „ „ „	9.—
„ 1924 „ „ „	950.
„ 1925 „ „ „	950.
„ 1926 1927 ja 1928 a. „	950.

Kõitmata 2.—kr. odavam. Saada kõigist suur-
rematest rmtkpl. ja talitusest, Müüriwahe
tän. 16, telefon 12-53

MAX JOHANSON

Rätsepaäri

Tallinnas, Lühikejalg 6

Kõnetraat 30-89

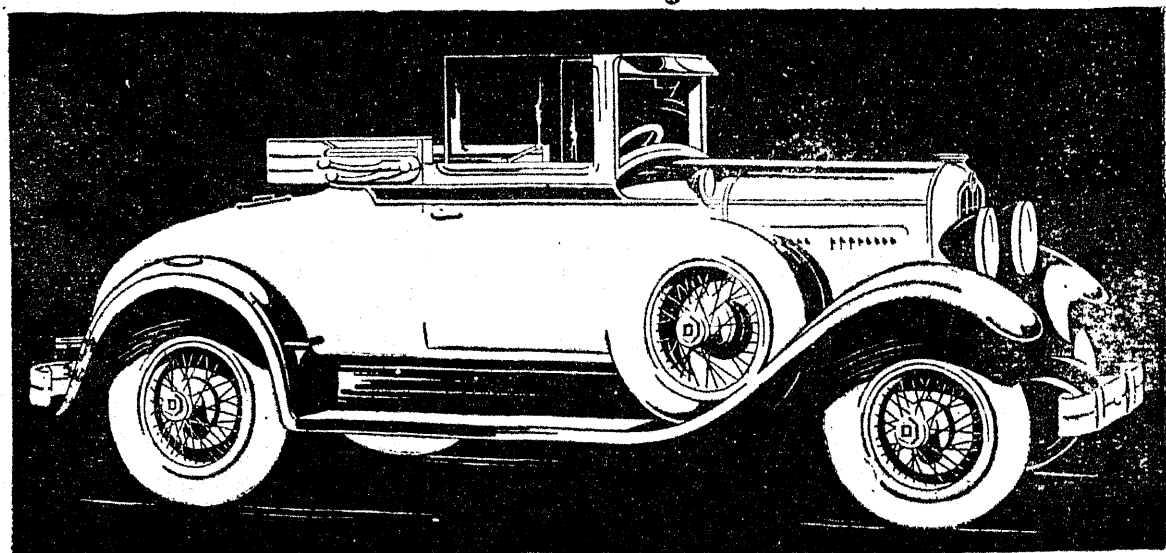
Olles saavutanud Lon-
donist värviküllaseid
kevade- ja suveriideid
oman kaunima lootuse
soovitada neid oma
lugupeetud tellijaskon-
nale

Austusega M. Johanson.

DURANT

pakub rea häid vankreid madala hinnaga, 1929. a. mudeleid

4. edasikäigu kiirusega (vaikne kolmas- ja kiirkäik).

DURANT SIX „60“ Cabriolet.

DURANT „40“ 4-sil. 10/36 h. j. Continental Red Seal mootor, alumiiniumkolbid, Tillotsoni ökonoomne karburaator, Bendix kindlad 4-ratta pidurid, vagane kere, ruumikas keresisemus, peenendatud väljatööstus, ilusam joontes ja värvides. Telgedevahe 107".
Touring, 5 istm. Kr. 3550.— 4-uksega Sedan Kr. 4350.—

DURANT SIX „60“ luksuslikum madalahinnaline 6-silindriline, 12/43 h. j. Lanchester võnketasandaja, tõukekõrvaldajad, hea teovõimega, mida ei kehasta ükski vanker tema klassis. Telgedevahe 109".
Touring, 5 istm. Kr. 3900.— 4-uksega Sedan Kr. 4760.—

DURANT SIX „66“ on madalaimahinnaline 4. edasikäigu kiirusega vanker maailmas, mis pakub luksuse ülima viimistluse ja suurima kasutamiskokkuhoiu, 12/47 h. j., 2,84 mtr. (112") telgedevahega.
Touring, 5 istm. Kr. 4650.— 4-uksega Sedan Kr. 5650.—

DURANT SIX „70“ on suurim 6-silindriline nelja edasikäigu kiirusega vanker Durant-autode reas, 15/65 h. j. 3,03 mtr. (119") telgedevahega.

AINUESINDAJA
EESTIS:

HEINR. LAGUS,

TALLINN, MÜÜRIVAHE, 16, LAENUPANGA MAJAS, UKS B. TELEFON 12-53.